Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 14 АВГУСТ, 1984 ШУ. ◆ № [illegible] (6974). ◆ Мах 3 кеп.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС Нохч-Гlалгlай обкома бюро, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьалхай 1984 шера ворхl беттан мель беттан городашта, районашта, къахьегама коллективашта юкъе лелаьча социалистически яьба итогашка.

Эггара лакхарlа производственни хьокхамаш долаш пленаши тlаьlца социалистически декхареши кхочушдарах призови моттигаш а луш республикански газеташта тlечlогlдьча Сийлен уьга тlа хьа лаьрхlад:

РАЙОНАШТА ЮКЪЕ:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ—

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНА

ШОЛЛАГІА МОТТИГ—

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА

КХОАЛАГІА МОТТИГ—

ВЕДЕНСКИ РАЙОНА

— кертера технико-экономически хьокхамаш кхочушдьреш, тlехьаьсан предприятеш а йоацаш поставкашта йола заданеши декхареш лоархlаш продукци 100 процент мехкала йоккхийга lалешдьреш.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ ЭЛМАН-ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕШТА ЮКЪЕ:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ—

«Промдегазматика» яхача lилма - производственни объединене 104 процент продукци мехкалйоккхийга lалешдарах, хlаьта поставкаш а лаьрхlача 100 процент, къахьегама оасарлен план 109,7 процент кхочушдарах, продукцега дlадодар 0,8 процент лохдарах.

«Грознефть» яхача производственни объединене, продукци мехкалъяккхара план 103,3 процент, поставкаш а лаьрхlача 100 процент, къахьегама оасарлен план 103,1 процент кхочушъярах 95 эзар тонн мехкдьатта декхаре план тlехкхочашъелга lалешдарах;

ШОЛЛАГІА МОТТИГ—

«Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединене, продукци мехкала йоаккхийта 104 процент, поставкаш а лоархlаш 100 процент, къахьегама оасарлен план кхочашъелга 102 процент lалешдарах, продукцега дlабода мах 0,4 процент кlезигбарах;

«Чеченгазстрой» треста, подрядни балхаш дара план 102,8 процент кхочашъярах.

КХОАЛАГІА МОТТИГ—

«Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене, продукци мехкала йоаккхийга 101 процент, поставкай задане а лоархlаш 100 процент, къахьегама оасарле 102 процент кхочашъелга lалешдарах, продукцега дlабода мах 0,9 процент кlезигбарах;

«Чеченингушводстрой» яхача тlешлон управлене, юкъерча боараме подрядни балхашта 102,2 процент, шой низаща 102,9 процент план кхочашъярах, къахьегама оасарлен план 102,7 процент кхочашъярах, гlишлон-монтажни балхашка дlадодар 6 бетта 9 процент лохдарах.

ПРОИЗВОДСТВЕННИ КОЛЛЕКТИВАШТА ЮКЪЕ:

ХЬАЛХАРА МОТТИГ—

— «Старогрознефть» яхача мехкадьаттан газе йоккха управлене;

— Горагорски бурув тохара балхай управлене;

— производственно-товарни контора;

— Гудермесски медицински инструментий завода;

— «Автоспецоборудование» яхача Грозненски опытно - экспериментальни завода;

— Грозный станце локомотивни депон;

— Малгобекерча йистерча почтампа;

— Нохч-Гlалгlай цементни завода;

— ГрозНИИ института;

— Вlашагlтехача Грозненски ТЭЦ-е;

— № 3 йолча мехкан завода;

— ЧМУС № 4 йолча гlишлон-монтажни управлене;

ШОЛЛАГІА МОТТИГ—

— «Октябрьнефть» яхача мехкадьаттан газе йоккхача управлене;

— СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода;

— радиотехнически завода;

— электромеханически завода;

— «Чечингсельстрой» яхача треста шышабетонни конструкцей завода;

— № 2 йолча пассажирски автотранспортни предприятене;

— Малгобекерча электрически сетеи;

— «Сельхозспецмонтаж» яхача треста № 641 йолча специализированни дlе-яха пассачи медиканизированни колонна;

КХОАЛАГІА МОТТИГ—

— Старогрозненски бурув тохара балхай управлене;

— В. И. Ленин цlерагlча Грозненски машиностроительни завода;

— электроремонтни завода;

— Нохч-Гlалгlай гlишлон управлене Грозненски шышабетонни конструкцей завода;

— «Союзавтоматстрой» яхача ВНПО опытно-экспериментальни завода;

— «Чеченингушводстрой» яхача гlишлон управлене № 4 йолча дlе-яха механизированни колонна.

ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдикеи хьадер дукхагIеи хилийта!

ШИН ШЕРА КХОАЧАМ ХИЛЛАЛ

Дийнахьа бусе хlара кхоачача lаттагара юкъера лаьрхlача 10—11 килограммаш шура йоаккх хlанз Грозненски района «Куларинский» совхоза фермай коллективаша.

— Карарча шера тха совхоза къахьегамхоша социалистически декхар тlайнад № 1 йолча ферме гlолла 3500 килограммаш № 2 йолча ферме гlолла 3200 килограммаш хlара кхоачача lаттагара шура яккха, — йоах совхоза партнома секретара Исаев Хьусена.

Къаьстта чlоагlа теравтlабохийт укказа цахаддаш дийнал лакха йолаш доза гlожен моллен доакъар шоай хьайбашта доттадара. Эггара хьалха цlенаштта вlаштlехьдаьхад хьувкъам лакха болаш доакъара культуреш хьалкхеара балхаш.

Иштта, шоай бехктокхам кхета а беш, механизатореша боах барах 580 гектара тlара люцерна хlанз кхоалагlа хьокхаш латт, шелълалехка кхы а кхоза из хьаьцка уйла йолаш а ба. Цул совгlа 500 гектара тlа силоса лаьрхlа йола хьажкlаш а дика хьалкхейй совхозе. ХьалхагIа хьакха йолаьй хиш дехкаш доацача 300 гектара тlа хьалкхеьраш. Цар хьувкъам чуяцаш латт юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 200 центнер а йоакхаш. Хlаьта геттара дика хьийкай 200 гектара тlара хий дехкаш яраш. Цар хlара гектара тlара 300 центнер моша доакъар даргхиларах тешаш ба совхоза специалисташ.

9 август хьатlаотташ ниймий а дь 4000 тонн сенаж кlоагlа чу еллай совхоза болхлоша, шера планагlа кийчъе йоагlар 2600 тонн йолаш. Цул совгlа 700 тонн йол а аргlаш дь дlаоттальй цар. Люцернай баьцех — 1300 тонн, из кхы тlа кийчъе лерхlаш ба механизатораш.

Массехк дз хьалха дlадоладьад силос кийчъяре балхаш. Кхай тlа болх беш к кхо комбайн. ХIанзза 1500 тонн силос кийчъяьй. Шоаьта [illegible] а йоаржаь хьинар айденна къахьегача комбайнераше, трактористаша, шофераша, кхыча болхлоша юкъера лаьрхlача хlара балха дийнахьа 400—450 тонн моша доакъар кlоагlа чу дол.

— Пленагlа кийчъе йоагlар 7500 тонн йолаш 15000 тонн силос кийчъергья оаха. Хlаьта укх шера деррига lалашдаь доакъар шин шере хьайбаш кхаббал хургда, — тlатох шеко йоацаш волча партнома секретара.

Доакъар кийчдеш боахкача болхлошта юкъе цхьа саг вац ший балха норма дикка тlехкхоачаш ца еш. Хlаьта царна юкъе оасарле лакха йолаш къаьлет комбайнераша Вангаев Тапалус, Газимаев Хьумида, Саидов Руслана, шофераша КПСС члена, «За трудовую доблесть», «За трудовое отличие» яха медалаш лелаеш волча Курбанов Абдрашида, Джабраилов Адама, силос лlаняйсьеш йолхача болхлоша Амирханова Хамсас, Албастова Шубайнас. С-100 яхача гусенични трактораца силос lотоlаеш воаллача Чижма Виктора, кхыбараша.

С. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: 1) «Куларинский» совхоза хьалхалатта шофер Курбанов Абдрашид. 2) Хьекхам латт хьажкlаш.

З. БАТЧАЕВА сур.

ГІишлонхой гIулакхаш

«Чечингсельстрой» треста чуйоагlача еррига гlишлон организацешта мел эшаш йола шышабетонни изделеш, маркхал, бетов, кхыйола материалаш лоттаерех и цар базови предприяте Грозненски шышабетонни конструкцей завода коллектив. ГIишлонхой хьашташ дизза кхоачалдара ший еррига тороеш сарцагlьахьача цо цхьа бутт дlабахийтабац укх шера ше тlайнца декхараш тlехкхоачаш ца деш. Дlабахача ворхl бетта заданед совгlа предприяте болхлоша арахийцай 295 эзар сома мехьа товарни продукци, нормативно-цlена продукци арахецара план 26 процент тlехкхоачашъяьй. Укх бетта чотагlа мехьала кхаьр 91 эзар сом мах бола тайп-тайпара гlишлон продукци.

Нормативно - цlена продукци арахецачара къахьегама оасарле 28 процент тlехкхоачашъяьй. Цун чотагlа планал совгlа арахийцай 92 эзар сома мехьа из продукци.

Дами социалистически яхье хьалхи а латташ хlавзлехьа пятилетка хьалхарча диъ шера план кхоачашъяь бригадаш а я укказа. Царех я Бабаян Егише кулгалдеча столярийстаночникий бригадаи Муслуев Iабдулла верте латтача арматурщикий бригадай коллективаш. Цхьаькха смена дlахийтац цар шоай норма 150—160 процент кхоачаш ца еш.

Ирландеи обществени деятела Ш. Макбрайда тIахьехама повкъоста К. У. ЧЕРНЕНКОС деина ответ

[illegible] волча ирландски обществени деятела, Ленински, Нобелевски машара премей лауреата, Дунен халкъашта юкъерча машара бюро председатела Ш. Макбрайда КПСС ЦК Генеральни секретарага, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателга повкъостага К. У. Черненкога дайтад массане а деррига герз дlадаккхарга кхача дагахьа Советски Союзаи Вlашагlкхийттача Штаташтеи юкъера гlулакхаш дегlадоахадара хьакъехьара массехк ядел юацаш дола письмо. Лоркепатох повкъоста К. У. Черненкос цунна деина ответ.

Хьамсара господин Ш. Макбрайд!

Массане а деррига а герз дlадаккхара гlо де дагахилар хьагойташ бола lа бу тlахьехам тахан шерра лаьрхача дунен обществени уйлашка хьежна ба. Хlара хlаман уйла ен волча сага къаьстта гуш да, ядерни герз дlахо совдаккхаро, хlаьта цу тlа а. сихдаь герз хьаделга ахыметтел космосе а кхоачаде гlертаро дерригача адамашта ядерни катастрофа кхерам тlаоттабеш хилар.

Iа азду, ядерни тlом цхьаккха маlан доацаш хиларах а Лаьтта ядерни герзах мукъаданкханза дарг доацаш хиларах а йолча американски президента тlехьарча заявленеша цlенхаштта тара переговораш яра торо лу, яхаш. Хьона дика хоаш долча тайпара, машарен переговорийн хьакъехьара къамаьлаш хlанзле а кlезига дь дол американски багlою. Цlенахьа, США администрацие леладу деррига практически гlулакхаш тарлуш дац переговораш е а вlаши юкъера гlулакхаш тоаде а гlерташ я ше яхаш США администрацие дуацаранца. Къаьста гуш да, дуцаш дар хlанзара американски позици хувца дагаболчоа тара а ца хилар.

Тхо, тхоай оагlорахьара, цхьа яь lийнадац. Вlашагlкхийттача Штаташцара гlулакхаш тоаде гlерташ тхоаш хиларах йола вахилеши, Амма укхаза иштта уйла йолаш хила еза шаккхе а оагlув. Сона хетачох, Советски Союзаи Вlашагlкхийттача Штаташтеи юкъерча моллагlча переговорий бокъонца йола чlоагlа лард оагlонаша вlаши юкъера гlулакхаш цlенача дега тlара леладарахи е йоагlаш йола хийчо яваи латташ хила езаш хилара хьакъехьара хьа йоккхача вахара а политически а опыто лlаташ йола вывод хийса я. Иштта да оаха лерхlа а.

Советски кулгалхошта хет, американски администрацие дуацаш дола хабараш а доацаш хоадам боллаш дола гlулакхаш да Вlашагlкхийттача Штаташтеи тхонеи юкъера гlулакхаш тоадарга бодача ноьгъа тlара духхаленаш дlахха могаргдар аьнна.

Хьо увах цlена хилари халкъашта юкъера машар бахьан беш болча хьай сай долча балхах хьа кийлари лоаш вола.

[illegible]

Нов. Б. Д. АБАЕВНА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Дукхача шерашка партейни боахамеи организаци беркате болх барах а яьча дийнахьа дена 60 шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Абаев Баку Даудовича — «Шалинский» совхоза директора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

гор. Грозный,
1984 шу, 10 август.

ПОДРЯДАГIА БОЛХ БЕШ Я...

Укх шера бlаьсти тlехьяларо а тlаккха ша тохаро а чlоагlа духьале йир Грозненски района «Заря» яхача совхоза баьцадаьраш кхедиш болхлошта. Гераре сиха йоагlа кха дlаде дезаш новсдезар бlаьш геттараш хувциш дола хьалхагlа дlадийна хина баьцадаьраш.

Бакъда, баьцадаьрий фу дlадийна ца хиларах Баснукаев Хож - Ахьмада кулгалдеш йолча бригада из хало ла еаш хилайлар. Дукхача шерашка къахьегаш йоккха опыт кархерзаь вола бригадир хаоттам дика хургхиларах тешаш вацар. Из цар воах бригадаша санна ций кхай тlа баьцадаьраш дlа ца дуаш цо тlехьадалийтаре бахьан. Хано хьахьеккар цунна хийттар нийса хиниля.

ЧоагIа ша тахачул тlехьагlа цlенхаштта обработка е езаш доаъадедар лаьтта. Дикка ха дlаяхар уж бахкиш чакхдоахаш а. Яхалле а кхай тlа бухсоцаш лаьхинна хьувкъам бригада болхлой ранье болаш ба. Иштта, карарча шера пленагIа яха йоагIараш 110 тонн йолаш цкъарчоа 124 тонн нарсаш хьай цар. Уж тешаш ба 50 тонн нарсаш тlахьалхентта кхы тlа шоаш йоккаргхиларах. Хlаьта баьцадаьраш хьалкхелече дlадодар дукха кlезигагlа а да вокх бригадашца нийсача. Хьувкъам лакха болаш хьаьхинай помидораш кхы хьа на баьцадаьрий.

Вlаргхьана дог доагlаш оасарах хlама юкъе доацаш цlена да баьцадаьраш тlадола аха. Низ болаш я цар баьцовгlаш, «Фанели», «Лебяжинский» яха хьалха хьайоалаш йола помидораш листа тlаьнна.

— Иштта уж листа хьалкхеш хьача техникаца болх бе тхоашта хала хургдолга хоаше а из метод юкъейоалайир оаха, хlана аьлча болх дукхагlа бе безе а хьувкъам лакхагlа хургболча тайпара хьалкхее еаш яр помидораш, — йоах Баснукаева.

Хlара догlа массаза делха помидорий баьцашта молхаш айттай тракториста Надаев Саlид - Хьасана. Из цхьа моллагlа волча механизатора бе хала болаш боах а хиннаб. Хиннабале а йокха опыт йолаш специалист хиларах баьцоагlашта ве ца деш из болх дика чакхбаьккхаьб цо. Хlаьта оасар деш, лаьтта цамцадоалацо кхетабу ший алапи цу учаскашка дlаьлладеча бригадерча 33 саго. Цар бокъонца хьа а хьеккал шоаш лаьтта дезаш нах хилар.

Совхоза вокх бригадашкара бараш а ба дика болхлой. Вале а эггара беркатегlа къахьег Баснукаев бригадерча болхлоша. Цар подрядагlа бу болх. Бокъонца кхетадаьй фу бухсоцаш цох хьакургдар.

Из метод шорай балла юкъе йоалайча цlенхаштта вlаштlехьдоалаш бригадера учет леладара гlулакх а. Хlара дийнахьа баьча балха итог ю. Волх дикагlа дlабахьийтада а хlаьта хlараие лаьгача къона ма боагlара нах бара а Баснукаева хlара бригадерча болхлочоа хьакъоаста а я баьцадаьраш тlадола участок дlаеннай. Цу гlулакхо хlара болхлочун бехктокхам лакхбу, хlама ма хьадер дикагlен цlенагlен а ду, хlама аьлча цо кхетабу ший алапи цу учаскашка тlа бухсоцаш хьахинна чох тlешй хургдолга. Цудухьа болхлочо ший низ дlа ма кхоачча, lувал а. цу цхьаькха саго хlана дlа а тlахьехан лоаттаба я ца безаш.

Хьалха дlаахача денна дукъам чуяц болабеча нормаш тlехкхоачашъе гlерташ сихбеннача болхлоша когаш тlабетташ дукха баьцовгlаш хlалайора. Цу тайпара хlама хург ма дий аьнна кхера вацаш дац хlанз гlулакх.

Цхьаькха цхьа хlама а де укказа белгалдаьнна доагlаш. Подрядагlа болх беш хача техниках а пайда дикагlа эц. Хlанз кхаша болх беш яр шоана кlезигагlа я. Лакхьеннай техника лелаяра эффективность, бокъагlа ба цо беш болх пайда а.

Бригадни подрядах хьадолар бlарга а гуш болхлоша йоакхо ю хьалкхеба баьцадарий хьувкъам цхьаькха хlама ца дойташ чуяцара, кхаьвара гуладь латта баьцадараш ца талхийташ шоай хандакха, консервни заводашкен тийшнеи дlадехьийтара.

Лоацца аьлча, хlанз дай болаш да кхаш.

Р. ВИТОРОВ.

КОМСАШ ЛЕЛАЕРАШ ЯХЬЕ БАЬННАБ

— Гудермесски районерча комсаш лелаечар — «Восточный» яхача совхоза хьалхле лелаеча Юнусов Шамилхьаи бригадаи «Новогрозненский» яхача совхоза Насухьаной Вачи бригадаи шоай хьалхагlа тlалийца хинна декхараш. хьема а хьежа, кхы а доккхагlа хилийтара хьаькехьа дlадолаь гlулах (бlаьс тlабета тlа дийнад цунах лаьца) шерра хьалдацьцдда тха комсаш лелаечар а, — йоах Надтеречни района «Новогорский» яхача совхоза керттерча агронома М. Гидизова. —

Тхоай собранеша оаха дийцад тхоай торонех, цул тlехьагlа керда, доккхагlа дола декхараш тlалаца а лаьрхlад.

Новогорски комсаш лелаечар укх шера пичахьалкхента йоккха лаьрхlа комсаш 2240 тонн яц, цар шу. доладуча хана дийрххlача бесса, 400 тонн дукхагlа я. Шоай доаш цар кхоачашдергхилар торонаш а комсий хьувкъамо а хьахьекх.

Таханарча дийнахьа комсаш лелаечар lувал деш 449 гектар комсаш я. Кlаьнаш я уж, яле а, лаьтта лелаенраша дукха кхьаьйинад царна, уж дика хилийтара а цар боккха хьувкъам баккхара а. Шерга даьхан да комсаш лелаечарна юкъе массехк гектар хьа а эцаш, царна lувал дедга.

— Тха отделене 287 гектар комсаш я, — йоах хьалхарча отделене управляющи волча Хасбулатов Саlида. — Царех 200 совгlа гектар дезалех йолча подрядни звенашта дlайинна я; хlара дезала 3—5 гектар йолаш. Вlаргаго езар шоана цар плантаци миштта лелаю — кlотарган дика доал даь я. Лазараш дац, зуламдергаш а цlенъенна дlаялай. Хlара кlотарга тlа 20—30 доакха гайдолг доал. Бокъа хьувкъам ба из. Натахьа хьалхагlа оаха лаьрхlа хиннад дlане хlара гектара тlара 50 центнер комсаш чуэца, хlанз 60 центнер-анна яраl оаха. Хlаьта уж дикаь дукхагlа а.

Кхы а цl... агlа схьа социалистически декхарш тlайцад цхьайца йолча звеньевши бригадай коллективаша. Иштта, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата, Къахьегама Цlеча Байракха шин ордена кавалера, коммуниста Эгинаева Залпай бригадо ше лелаеча 57 гектара тlара юкъера дlалаьрхlача 70 центнер комсаш чуэца лаьрхlад хlаране тlаца. Хlаьта Юсупова Ихване бригадо 63 центнер комсаш чуэца доаш деннад. Менаева Банас, Халадова Хале, Шахмаева Анус, Вехоева Бучус, — 80—90 центнер.

Фу даьд комсаш лелаечар цу тайпара боккха хьувкъам кхебара?

— ХалагIа мел дола бахаш-м хlанз даьлаьннад, — йоах М. Гидизова. — Цул совгlа, ханнахье а дика а даьд.

Укх шера хlара гектара тlа йиллай 350 килограмм аммиачни селитра 500 килограмм суперфосфати. Бокъха терзам тlабахийтабар хий тохара а. Соакха гурахьеи укх шера бlаьстан юкъен хий техар комсашта, хlара гектара 1200 кубометр тохаш. Вешта, хий-м хlана а, летт массе а дийнахьа. 20-ча августе беттага кхаччалца детваргаа из йаьтта — 980 кубометр йоаш хlара гектарa. Цо дикна хаахбергба 1984-ча шерара комсий хьувкъам.

Дукха балхаш даьд механизатораша комсаш оасарех, бlехача баьцех цlенъеш. Комсий мутlарашта юкъера йоаьхаш а кlотарашта гонахьара моттигаш а цlеньеш «МПВ-1», «ПРВН» яха агрегаташ яр. Массанешта а масал телаш бар тракторнсташ Мовла Муртазалиеви Мовсар Шахиаеви.

Хlанз «Новогорский» совхоза комсаш лелаераш сухал бахь кийчлуш ба комсаш чуэца. Тоаль, кийсая ь, цlеньяь латт цар кхошаш, лодочкаш, ведараш, севатораш, кийчъяьй иштта транспорт а. Цхьалхальнкхай, товьнй болхлошта эшаргйола помещенеш а вlаштlехьдьнкхай метте йоартал. 600 бlаь сага лаьрхlа я лагерь. Укхаза хургья полевой столовеш, партlа кузохан оборудованн а йолаш йоаь. Эшаргболча кхачална йоакхо яьй, дуа совгlа, йоакхо яьй къахьегамхоша салаlара а. Укхаза я спортплощадкаш, цlе угlолкаш, спортивни тарь, телевизораш, радиоприемникаш, истоlа тlара лоазараш, газеташ, журналаш... Из шеддар а 1984 шера хьувкъам чуэцаргболча болхлошна хьехаш да.

—Иштта а вешта а, совхоза комсаш лелаераш ктайна ба шоаш доккха дахье юкъехьоргхиларах мелла Кlилйае программа кхочашъяре долча гlулакха.

П. ГАГИЕВ.

Партийни организацешка — отчеташи хоржамаши

ДОШ МА ДАРРА ДИЙЦАР

Дикка йоккха я Грозненски швейни объединене цхьоалагӀча филиала партийни организаци. Цунна юкъе 58 коммунист а парте членалла цхьа кандидат а.

Отчетин хана шоаш баьча производственни балхах, партийни, вахара гӀуланкхех гучахьа а ма дарра а дийцар коммунисташа укх деношка хиннача отчетно-хоржамий собране. Цига доклад йир партийни организаце секретара Лекарева Ольга Николаевнас.

— Отчетни хана, — аьлар цо, — массаза а санна, коммунисташа шоай кертера теркам лоаттабир пачхьалкхен плани тӀехйила декхари толаме кхоачашдара тӀехьа социалистически яхь вӀаштӀехьйоакхадаш, из шерра дӀадоарлаеш. Цу яхье шоашта хьокхам тийлар.

Производственни белхах дувцаш Ольга Николаевнас, белгалдаьккхар, филиала коллективо дӀадахача кхаь шера заданеш хинад хьалха кхоачашдаь хилар, хӀаьта укх шера а ниитта толаме болх беш йолга а.

7 бетта план 104,3 процент кхоачашдаьй, планал совгӀа арахийнай 58,8 эзар сома мехах продукци. заданех йоагӀачул дукхагӀа маьхалгаьнахчар дукха продукци.

КПСС Централни Комитета декабрьски (1983 ш.) Пленуме планал совгӀа къахьегама овсарле даккхе, продукци яхарга дӀадолар дий де аьнна даь кхайкар хьал а даьца, филиала баракъашхӀинант тегача кхалнаха къахьегама овсарле планал совгӀа 9,9 процент даккхьай, оаькка цу хайна хинначоа юкъа 5,8 процент а яц. хӀаьта продукци хьарга дӀадоадар 0,8 процент лохдар.

Уж толамаш доалача, хьалха а санна, шоашкара кхокхам луш чакхбаьлар балха йоккха опыт йолча мастера, коммуниста Кирики Раиса Петровнас кулгалдеча 8 участка болхлой. Цар 7 бетта задани 106,1 процент кхоачашдаьй.

Филиала дукха ба шоашкара къахьегама хьокхам толаш бола коммунисташ. Цераха ба массала а производстве хьалхалаттанна хьабоагӀа швеяш-мотористаш Абубакарова Мадина, Сандова Люба, Ткачева Валентина, Сеталова Люба, кхыбараш.

Продукци дукхагӀа арахецаш толамаш доахаш санна филиала коллективо заданешта къовсам лоаттабир цул дийнад лаккхьара. Цу тӀехьа на а аьлар. ДӀадахача шера филиале ера 21 рекламаци. 25 эзар сома гӀод а тохаш, хӀаьта укх шера дӀадахача хана 6 мара еяц, 4 эзар сома.

Уж толамаш нха а доккхагӀа хургдар, продукци дикагӀа арахецаргъяр филиала болхлоша. нагахьа санна цар къахьегам а садаӀара хьалаш а хила ма доаггӀара хиннадаларе. Цар болх бу готтача а къаьнача а помещенешка. Цхьайолча моттигашка тховнах хий чудоагӀа, догӀа дийлхача. лов дешача. Баракъаш тегаш йола машинаш тиша а. ХӀаьта езача уж дерттӀа тоаяра хила доагӀа технически гӀулакх дац.

КӀалаши фурнитурех массаза а хила ма доаггӀара дика. бос а эша боарам а болаш яц. Из Ӏатӏкъ продукци дика хьакра.

Къахьегама дисциплина чӀоагӀъеш цхьадола хӀамаш даь дале а ияы дӀахо йолача хана а цу тӀехьа къовсам лоаттабе безаш ба. Укх шера дӀадахача хана вуъ саго прогулаш аьй. ХӀана мийслу балха ханах бизза пайда ца бааш? ДӀадьйнадаш балха хьабаха нах тӀехьабусаш хилар.

Филиале болх беча кхалнахах 80 процент бараш юрташкара хьаккхувлаш ба. Автомашинна шиъ ханнахьа ца хилар бехьаш долаш уж тӀехьабусаш моттигаш я. Масала, 4 августе 80 кхалсаг 1,5 сахьата тӀехьайнсар.

Коллектива беча политически кхетама балхах аьнча, из ма боагӀара хьабара эша моттиг яц. Кхалнеха болх беча участкий помещенешка из бе йиш а хиш. Кабинете 10—20 саг мара лоаш.

Собране къамаьл даьча къонача швея - мотористас Батуева Джансарас аьлар, филиале болх беча кхалнахах дукхагӀбараш межнарий, къона болхлой ба. Царна вӀашагӀкхета, культурно садаӀа, художественни самодеятельность хила моттиг яц. ХӀаьта филиале болх беш 800 совгӀа саг ва. Клуб чуйолча помещенех силад яьй. Парте массаза а йоакхо яьй вагиркой политически культурени сакхетам лаккхбара. Коммунисташ декхарийла бу комсомольцашта а вагирхошта а мехьа кхетама болх бе, царга хьожаш хила. Из дош дийцад филиала партийни собранешка, партбюро заседанешка. Бакъда, цу хьакъехьа ер ма дий аьнна даь хӀама дац е де торо а яц. Объединене кулгалхошта хьалхашка цӀенхашта оттаде деза вагирхошта кхетам бала торо хилийтара дош. Из дӀадех КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенешка.

ЙоккхагӀйолча механика Ткаченко Павел Семеновича аьлар, филиала оборудованена ремонт яра, технически гӀулакх дара эша кхочам бац, кхыметтел мастерски чуйилда помещенеш а яц. дежурни слесарашка йиш хилац баракъаш тегача машина маха ирбе, хӀана аьча, цунна эшаш йола чарх яц филиале. Нитта мара нийслац кхыйола эша инструмент а. ХӀаьта тиштъенна машинаш маст-маста тоае езаш хул.

Арахеца продукци дикагӀа хилийтара Ӏатӏкъаш дола хӀама дийцар контролера Гулалиева Людмила Витальевнас.

Кхоачамбоацараш уж дӀадахара де деварахи хьоахадьчуд тӀехьагӀа швея-мотористкас. Ленински райсовета депутата З. В. Сазоновас дийцар юкъе йиллача баьцадоараш доакхача тика чу цӀехника а дага ма хетта хьаэша хӀама ца хиларах, хӀаьта тиша ше дукхача хана къеьйла хул. Шоаш бахкара баьна чубоахаш, цӀагӀа эша баьцадоараш эша йиш хургйар кхалнахьа, нагахьа санна уж цу тика чу лоаттадора, из тика дерттӀа болх беш аларе.

Коммунисташа шоай партийни организаце секретаралле юха а хержар О. Н. Лакарева.

Ю. ТЕГАЛИН.

Цхьайтталагӏча пятилетка шерашка тӏаьдика къахьегама толамаш доахаш ба «Красный молот» завода чугуноплитейни цеха болхлой. ВорхӀ бетта план дикка тӀехкхоачадаьй цар. Къахьегама овсарле планах лаьрхӀачул 20 процент даккхьай.

Уж толамаш доахача бокха бригадашта юкъе лоруша социалистически яхье хьакхар моттиг дьлхай Вершинин Валентин Сергеевича кулгалдеча болат лоаладерий бригада коллективо. Пачхьалкхен план тӀехкхоачадаьрал совгӀа ше кийчъеш йол бала продукци тӀехдика хулийт цо.

СУРТА ТӀА: бригадир В. Веминов.

З. ВАТЧАЕВА сурт.

Хьайбаш дааз долаш Ӏалгера дахара кийчо ен боахк Назрановски районе «Знаменский» совхоза болхлой. Альдиев Ӏаьйсаси Арчаков Хаматханси кулгалдеш йола лаьрххӀа вӀашагӀъелла ши бригада а гӏошин машин доккьар кийчдеш.

Шоай декхарах кхета а деш хьнар айдекка къахьегам боахк механизаторащ. Лоацдача юкъа цар хьехна хьаккхай 380 гектара тӀара лоцернех 150 гектара тӀара вӀашагӀъбаь дӀабийна хинна кени гераш. Хьунгъам дика болаш уж культураш хьалхаларах механизаторий вӀаштӀехьдоал шертта доакъар кийчде. Нитта, хӀаьхьа 640 тонн сенаж чудлай, хлагӀа йолла йоегӀар 630 тонн болаш, хьалхара силос — 1800 тонн, хӀаьта йол кийчьлай 475 тонн, шера ялагӀа хила йоегӀар 520 тонн йолаш.

ХӀаьта карна хетье лоракча социалистически яхье овсарле лакха йолаш къахьег механизатораша Гиреев Макшарипа, Халухоев Нарса, Костоев Мустафас, Эсмурзиев Гирихана, Муцольгов Хьамида, Гагиев Мусас, кхыбараш.

СУРТА ТӀА: «Знаменский» совхоза хьалхалатта механизатор Эсмурзиев Гирихан.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

КЕРТТЕРДАР: ДИСЦИПЛИНЕИ БЕХКТОКХАМИ

Кхоанен уйла еш

ДӀадахача ах шера баьца балха итоах республикерча промышленни предприятешта юкъе къахьегамо моттиг яьккхар Грозненски экспериментально-механически завода коллективо. Цунна елар КПСС обкома, республика Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен дипло.

— ДӀадахача шерашка ниттаьв мара нийслацар заводе шийна хьалхашка латта декхараш диаза кхоачашдеш. Дагадоххарах аьнча, дукхьал ер шоллагӀа шу мара дац тхо «когаш тӀа итта»,— дувц завода партийни организаце секретара Дибинсон Игора. — МалагӀа бахьанаш дар завода коллектив тӀехьабисараг? Уж дукха дар, цхьабакъда, хьалха хиннача завода администраце кӀезига теркам тӀабохийтар нийса къахьегам вӀаштӀехьбаккхара, юкъерча звенон кулгалхоша боагӀача бесса къовсам лоаттабацар дисциплина телхаерашца, кӀезига йовкхо йора наькъа моральни материальни хьалаш тоадара деша. Ер шоллагӀа шу мара дац Киев ХьакӀашв Хизаро тха завода директор волаш болх бу. Бакъда, цу юкъа цо хьахьекхар керда толамаш дахара завода коллектив оарцагӀа аикха хош вола специалист ше хилар. ДуккагӀча дакъе кулгалхой бехкагӀа дар тхо тӀехьадусаш хилар. Ер шу долалушше а шоай декхарех лоархӀа ца беш хинна юкъерча звенон кулгалхой дӀа а боахаш, хӀара участок чӀоагӀйнр оаха дикагӀболча специалисташа - коммунисташца. Цу гӀуланкхо гучадаьккхар шоай къахьегам дерттӀа вӀаштӀехьбаьккхача дикка къахьега хош бола болхлой тха заводе шортта болга.

Партийни организаце секретара баьча хилара тешал деш дя ер масал. Дакъ балха тӀехьаьосаш яр Галина Ивановна Петрова керте лаьтта сборочни участкера бригада. ХӀаьта, из участок заводе лоацӀааеогӀарчарех яр. ЧӀоагӀа ве латтар бригаде дисциплинаца дувзаденна гӀулакх. ХӀаьта, бригадир ше а яр маст-маста прогулаш яра тӀера. Цудухьа Петрова бригадира декхарех мукъаяадийта йийзар. Цун могаметта оттайир балхах дика кхеташ, опыт йола коммунист В. Гольдман. Ялх-ворхӀ бутт мара бац из коллективана керте эттa, бакъда, хӀанале заводе дикагӀа йолча бригадашца лоараӀаш я из.

Гольдмана яр санна дика болх беш йола бригадаш заводе дуйра И. Царев я Р. Григорянца, В. Грахова, Н. Кречетова кулгалду бригадаш, кхыраш.

Сево доахийт цу бригадашна производство дика толамаш, фу латт цуйна ларде? Эттар хьалха ала деза дика социалистически яхь вӀаштӀехьъяккхарах, хьалхашка латтача декхарий лоархӀам кхетабеш, балха ханах бизза пайда эца хоаш харах не латтилга. Яхьа тайп-тайпара формаш балаа юкъедувларе а лу бериат. ХӀаьта, уж хӀамаш дика вӀаштӀехьдаьхад завода администраце, партийни, профсоюзни организацешта. Къахьегача нада юкъе шерра яьржай «Шийна профессех дикагӀвар!» «Мастер дошо кулгаш!» яха цӀераш яхара тӀехьара социалистически яхь.

Дика оттадаьд завода моральни, материальни хьесапе яхье котъаьнна коллектива белгалъяьккхар санна дола гӀулакх а. ХӀара бетта, квартала а баьча балха итогаш. Хьалхара моттиг яьккхача бригадана цу 150 сом премии цӀе вымпели, шоллагӀа моттиг яьккхача 100 сом, кхоалагӀа моттиг яьккхача коллективана 75 сом. Цу гӀулакхо хьахьа къахьегамцара бедам совбоакх, тӀехьабусарий дикагӀа болх бе безам оттийт.

Дика яха укказа хӀара участке болх беш болча наха смежни профессеш караерзаелга а. Нитта, сборочни участке В. Исирова кулгалдеча бригадерча 12 сагах кӀараме караерзаьй шиъ кхоъ смежни говзал. Слесарь-сборщика В. Знатковна хов электросварщина, токара балхаш, хӀаьта И. Рамазанова — резчика, токара, слесара говзалаш. Цу гӀулакхо новкъостал ду моллагӀа саг цхьа бахьан а долаш балха араваьле иш йоацаш висача цун могаметта кхывар дӀа а отта, хӀана юкъах ца дуташ болх дӀабахьа.

Во латтац заводе къахьегамен производственни дисциплина. вӀудаш а. Нагахьа санна соала укх хана 12 саг дисциплинарни хьесапе бехктоххаме эза нала, уж шера на яла саго мара толкальяц.

ВорхӀ бетта продукци арахецара план 104,8 процент кхоачашдаьй заводо, хӀаьта, продукци маьхала йоккхара план 103,2 процент, встречни планах а цо дика лоархӀаьй.

Нитта дакгара дег тоалуш доагӀа заводе гӀулакхаш. ХӀаьта, цхьенкха шено яц, цхьайтталагӀча пятилетка дехьалгӀча шера планаши тӀаьйна социалистически декхараши цо толамца кхоачашдергхилараха.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

ДИКАЧА НАХАХ

Кха да из Ӏомаваьр

Къаьстта оаьв шиъ тайпара болаш хул лаьттанца из Ӏомаваьр, цу тӀа къахьегам велаш волча сага. Цо мара дика кхетадац лаьтта. Цун мара ше ма ирра йовзац цун шиъ тайпара йола хьаж. Цудухьа саг хьаьм из массехана лоза хилийта, цун Ӏунал деш вах.

Къилбаседа - Казахстански областе 1957 шера дӀабоалабенар Торкинов Альмада къахьегама никъ. Шиъ цу хана массе шу дар цун дегадогӀаш. Бакъда, дика дегадогӀа эттере хьалха ше комбайна гӀа хайна ди. Цу дено къовстадир дерриге. Лоацца аьнча, цун хургйола професси. Дунен тӀа эттара маьршагӀа яр.

Цу хана денз дукха за дӀаяха ала а, тахан а «40 лет Октября» яхача совхоза комбайнер волаш тьоцоагӀа Альмад.

Балха Альмада шерттера лоархӀар да наьтьарна йовзаш боаз дӀабоадаш хилар. Шиъ гӀулакх кӀоарга довзаш хилар, балха шиъ дерриге низ а хьнар а дӀадалар. ТӀаькха мара ирах долаш хургац саг. Нитте ца хуле цьаьнкха гӀоавл бӀаргагургъац цунна. НизагӀа ги балле муш ма хургдз тьаьде дезараш. Цьаьнкха чам хургбац цунца. Хоаш ма дий из мал безь да.

Альмада дог деннин кхей тӀа да. Таханара ди дӀадаьнна кхоачавча дий уйла ю. Кхана укх а дикагӀа, нхы а хьинар делашагӀа къахьега деза хилийта да из, еш йола уйла эрна дац.

— Цкьан дийнахьа соца цо ветта кхаь дийнахьа вӀаштта юкъ ца соцаш болх ба мегаргъба. — Аьаж Альмада. — Денна, кӀоарга малан дешац дешаш да уж. Цун комбайн цӀенкха шиъ безкагӀа соца, еза лаьттаяц. Цунах йоалла хӀара енитик, болтик бозеш ба из.

Шиъ дезал а къахьегам дукха безаш, хьеьнала бахаргбелаш хьалхтаба гӀоат комбайнер. ЙоккхагӀйола ши йоӀ маьра а. ВоӀ Ӏадсалам эскара гӀулакх дах цӀенна. Хьанз машина тӀа болх беш ва. Цул хӀамагӀа волчо итт класс кхьахай. Воаж ши кӀаьни школе ва. Сасаг Хадм цӀегӀа ков-картога хьожаш я.

— Ше-м Альмада воь классе мара ваьлацац. Цун бераш нийсдалар кхаче хьашца. Денна рах уйла еча дацар цу хана. Цун кхоарса кха хинна. Кхана кхинна да цо ше мал вах дешар. Дешза кхинна.

«Нахаца тоеш, гӀулакх ниичча валаш, Ӏамерра саг ва из. — аьлар Альмадаи учетчик Дударов Альмада. Нитта техшал дир совхоза директор а.

Массехк шу да Альмад хьалхалаттачарна юкъе волаш хьоваьгӀа. Тешал деш а цун тийне Сийлен граматаш. Из социалистически яхье етт шиъ йоавкъостаца Гадиев Борисаца.

Укх шера а хьалхале волаш ва Альмад. Шийна хьалхашке латта декхараш толамца тӀехкхоачадеш. Цунна аннай цьаьнкха Сийлен грамота. Кӏн-марса бехаш доча летаяеш хьаж дернад мунна из совгӀат.

Тахан совхозе комбайнераш кӀина касараш тьоацица а оардаш а бовх. Болх, ьыннара сийр ца беш, ккелаш ба.

Кхей тӀа гӀолле хура наь комбайн. Ш чекхъаьннача хлат цӀена чуйца, боагӀа лостам хула тӀа мара дезац Альмад санна бола комбайнараш цига мух боккнаш хинила.

М. АХИЛЬГОВ.

КЪАМАЬЛ КОРТА БОЛАШ ДАР

Йиллача хана дӀаколаелар Нохч - ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене УМС-2 цехови организаца коммунистий собрани. Парторганизаце секретара ше отчетни доклад в йолаялалехьа хоам бир гулбеннарашка партбюро членаш тахан уккана цамогаш хиларца хьабакха ца могаш бисача ветераний - коммунистий цӀагӀа бала царца къамаьлаш деш, доклад а социа проект а царга дӀайовзийташ хиннаб, хӀаьта царна доклада юкъедахьа е тоаде доагӀа аьнна хийттар теркал а деш, хувцамаш а даьд, аьна.

Нитта, юкъаенна дела йоагӀа дисциплина в порядок а йолаш, наха хетар теркалдеш хиларе хьалаш хьадир цига.

Дь цу мара дац УМС-2 коллективо шиъ балансе а йолаш къахьега, хӀаьта коммунистий хьалхленца цу юкъа кӀезига хӀама даьдац коллективо. Хьалхарча шерашка пачхьалкхенна зе деш хинна из хӀанз дакха рентабельни я. Нитта, хьарарча шера ворхӀ бетта планагӀа бакха безаш хинна пайда 60 эзар сом болча, баьккхар 254 эзар сом ба. Пачхьалкхен план кхоачадаьй 104,2 процент. къахьегама овсарле даккхьеннай 7,4 процента, хӀаьта балхашка дӀадохийтар а лохагӀа да планагӀа лаьрхӀачул. Цу дерригне чӀоагӀа бӀуболлийтаб коллективага. В. П. Гамалеевас — парторганизаца секретара, аьча доклада тӀа цу толамашка кхачара коллективага аттув балийтача бахьенех дувцаш белгалдаьккхар, цу къадтъеха коммунистий авангардни лоархӀам айбара гӀулакх а бокхача лоархӀаме хиннилга.

330 къахьегамхо чувоагӀа управленена, шоашта юкъе 25 коммунист а 42 инженерно-технически болхло а волаш. Укхазарча партийнаша коллективе дисциплинен порядока хулга Ӏалашду. Из дош шоай собране а дувцаш дийнаб уж. ХӀаьта цу дахьа шоашта юкъера бехктохкам айбаьчул тӀелъагӀа кхычаргара доагӀар хьадеха еттагӀа хилар царна. Собране къамаьлаш даьча коммунисташа тракториста И. И. Косова, къахьегамен алаши отдела вокха гӀаолча инженера В. И. Труша дийцачох кхетада йиш яр укх тӀехьарча хана коллективе гӀожа дисциплина телхаль моттигеш наггахьа мара хулаш йоацилга.

Коллективо ше вӀашк кхотаклар бахьан долаш цул шиш лакхбеннеб, кулгалхошка а ца хьежаш, цар шоаш юзатох харцдаьнар. ХӀаьта партбюро ше дукхагӀа теркалде аьнаий маьла хьалташ, уж кхоачашдара низ дӀахоачар деш я. Партбюро секретараца е профсоюзни организаце председателца къамаьл хилча, цхьанкха раьза воацаш е къоастадалза дешаш дисе дӀаводац, яхаш дувцар собране дош оалаш хинача цхьачар. Цар дешаца а гӀулакхаца а хьалдац нийса бар. ХӀаьта хьалхашка уаттаду хаттараш, бахьар ше еппе, тайп-тайпара да. Чубеха цӀеноаш тоадаре шоашта гӀо дехаш, санатори путевка ехаш, бер веле дӀачудалара новкъостал дехаш е къылола гӀулакхаш кийне тӀаух нах. Де йиш яр ца деш юха верзийтац цхьанкха, хӀаьта шоай низ дӀаккхоачаш ца хилча саг дӀахкетаву, цунга кӀезиг-дукха сатоханза е аргӀа хьатӀаххачарга хьежаш сабердаиза даргдоацилга дӀахойт. Нитта цаьха йоаххо еш партбюро хилар бахьан долаш хӀанз отчет луш цӀийбенна хьовза безанзар партбюро члений а цун секретара а.

ХӀаьта шоаш дечох кхочамбе Ӏе дага бий уж? Бац. Къахьегамхошта доагӀа хьалаш хьадара, предприяте коа, довзен тӀа порядок хилийтара дерттӀа оарцагӀйоалаш ца хиларах критика йир собране администрацена. Автокрана машиниста К. А. Неробова, № 6 йолча участка начальника декхараш кхоачаьдеча А. И. Ростовцева управлене кулгалхошта беш бир цар техникана капитальни текущи ремонт елга оттальча графикагӀа леладелга Ӏалаш ца дарах.

Белгалданнка дев, УМС начальник А. И. Цаценко а керттера инженер А. Х. Улубаев а цу хьакъехьа ала хӀама доацаш ца бисалга. ХӀаьта график телхаярах дахе ше дувцаш А. И. Цаценкос шоашта аь критика харц йинзар, бакъда, из болх дерттӀа вӀаштӀехьбаккха ца могаш хилар Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяре управлене УМС-а тӀа-тӀа тела заданеш чӀоагӀа наькъала хиларца дийзар. Техника технически осмотра дӀаоттае йиш ца хиларна из йоахь яккхалца цунта бола байта безаш хул, йоахар цо. ХӀаьта кхыметтел цох а кхоачам а хилац.

Цкъарчоа хетаду деррига цо ма аххара долаш санна. Бакъда, тӀакха хеттар хьалхашка отт: «Механизмех пайда эцара ворхӀ бетта коэффициент кхоачаш ца еш хӀана йисай? аьнна. Хьагучох цу тайпара болх вӀаштӀехьбаккхар пайдане дац механизатораша меттел гӀишлошъераша я. Ремонтни база чӀоагӀъе еза, техника хандахаьа тоеелга Ӏалашданза даргдац.

ХӀаьта доазов тӀа лостам хилийтара дӀадехаш хинначох хьакъехьа собране КПСС членалла кандидат волча нов. Хатуева тӀадиллар цу балха кулгалдегла.

Айса цига къамаьл деш аз белгалдаьккхар, собрани йоагӀача бесса чакхъаьнна хилар.

ТӀаккха эалера укх тайпара дешаш хьахезар: «Тхан цига даим яхар санна корта бола къамаьлаш деш чакхъэвл уж». Цунна цар тӀаийна соцам а ма боагӀара хиларал совгӀа кхы тӀатоха хӀама дагӀац.

Партбюро секретаралла юха а В. П. Гамалеева хержар.

З. ЧОЛТАЕВ,
КПСС Грозненски горкома орготдела инструктор.

Хьалха я кагийрхой бригада

ДӀадахача шера пачхьалкхенга баьцадоараш дохка план кхоачашъяьккхар Шалински района «Южный» совхоза къахьегамхоша. Из лаьхар дӀадехкара шоай низаш тӀадероадаь балхаш деш боахк уж шоай кхаллаха. Цар ларХӀ пленагӀа дохка доагӀараш 2700 тонн долаш хрархча шера 3000 тонн баьцадоараш пачхьалкхенга дохка.

Совхоза баьцадараш кхедаш йолча бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Магомадов Адама кулгалдеш йола комсомольско - кагийрхой бригада. Цун болхлоша хӀанзе 100 тонн кабачкаш дӀахьийтай торгови базашка, хӀаьта дерригa цар дохка деза баьцадоараш 601 тонн да. Хьинар айденна къахьег болхлоша Элиханова Асета, Гараева Рузайс, Гаппиева Зинас. Элиханова Зарас, кхыбараш.

И. АСЛАХАНОВ.

ИЗ ЦА ХИЛА МЕГАР

Вай общества керттера закон долча СССР Конституце 14 статья тӀа аьнад: «Общественни рузкъа дебаро, халкъа а хӀара советски сага а хьал тоададара хьост ба эксплуатацех мукъабола советски наькъ къахьегам». Общество хӀара саг ше ма дарра малаш къоастадер обществана пайдане цо хьега къан цох хьахулашдаре да.

«Закона чулоацама из кхоачашдара логикен дова геттара атта да. Закон — из сага вахара-лелара хилийта яргӀоаца норма я. Пачхьалкхено оттаяь уж правилаш кхоачашъе еза. Бакъда, цхьаболча гражданий уж кхоачаш ца еш, телхаеш моттигаш а нийслу. Кхыметтел уж толкаеш волча сага ше телхаелга шаьра хоиаше а, из бахьан долаш шийна таӀазар, цкъаза доккха таӀазар дергдолга дика кхетадеше а телхаеш.

Масала, Шалла района Автуря яхача юрта хахача Ибрагимова Шалински механизировании хьун бохама хьако а волаш, Хамидова лелхача «КамАЗ» яха марка йолча автомашинаца цу бохама ноара дӀайаьхай 375 сомн 60 кепийк мах бола херх хьенха хьун материалаш.

Из дош тохкача хана гучадаьлар законаш къахьегара бокъонаш цу предприяте телхаеш хилар. Цун кулгалхоша йоакхо яц социалистически рузкъа лоралдара, тӀаьхьам лоаттабац болхлошта, хӀама бе-башха ца хеташ доал ду.

ХӀаьта, цул совгӀа къоалаш деш хиннад, масала Ибрагимова, хьаьхе а оттаьлча планагӀа шоатӀа дийнахьа ардах йоакхаргйоалаш ракъа ваьа херх хьокхар Тарамов. 7 сахьата ардих яьнихай цо херх хьенха. ТӀаккха Ибрагимова цу бохама шофера Хамидовига наӀарга а ваха дийнад гараже латтача пачхьалкхен автомашинаца цо цу тайпара лочкъаь хьу хьекха материалаш Автуре шиъ коа цо дӀахьолга.

ХӀаьта ха тӀа лаьттача Абулзадова хьун материалех етта машин арайоаккхаш уж дӀаяхьара йола бокъо тӀаязъь документаш хьадийхадац шофферагара. Цу тайпара, цо а, хьалхарча шинне санна, закон толхадаьд.

Херх хьенха материалаш лочкъаеш къоал дарах Шалла района халкъа судо Ибрагимова чулоцаза ха техар, хӀаьта къоал дара аьтту боаккхаш дола бахьанаш хьали дӀадоаккхаргдолаш боагӀаш бола бехк бир Шахьарча механизированни бохама директора Н. Д. Даудовски Нохч-ГӀалгӀай АССР хьун бохама министерстве нек.

Из зулам ца дала тарлургдар хьун боахама кулгалхоша доагӀаш дола доал даьдаларе.

Кхы цхьаькха масал доаладергда вай. «Шалинский» совхоза № 4 йолча отделени управляюще Джабраиловей цу отделене МТФ заведующе Совнукаевас шоайла барт а баь болх беш йоаца нах балха ба, яхаш дӀа а йобеш ахча ийдаьд. Совнукаевас балха воаца шиъ воша В. Н. Совнукаева дӀа а кхаь 431 сом ийцад. Из ахча Джабраиловаца дийкад. Балха йоаца доарва Кантаева Шецат балха я, аьнна долча алапи дуча ведомости тӀа кулг яьдаьд Джабраилова. Из бахьан долаш 60 сом деннад цунна.

Из зулам де йиш хинна балха ших хьацарах йола КЗОТ-а бокъонаш гӀожагӀча тайпара толхаяра совхоза кассира Ш. Соутиева алапи дӀалуча хана шиъ гӀулакх лахха кхоачаш ца дари бахьан долаш.

Халкъа судо Джабраилова ше шун Совнукаева кхо шуй кхаьнаш техар, цар доалахьа дола бохамаш дӀа а доахаргдолаш. тӀехьагӀа материальни рузкъанца дувзаденна долча гӀуллакхаш тӀа баха йолча бокъонех а боалаш.

Къаьнйга доаца ятара дукхагӀа рузкъа кхоач спекулянташка. Нитта из царга кхачара цхьа ниъ да укх тайпара. Базашкех складашкех кхоач доагӀаш дола товараш. ХӀаьта уж шоай хьинаьа розничи торговле дӀадахьийтац, тӀахьадоак. Цул совгӀа, тикашта найса дӀа а декъаш. Уж товараш ца юъаш хиларах пайда эц спекулянташа.

Нитта дола товараш дохнаш гучабаьлар спекулянташ сигареташ йохкаш Ж. Бердуваева, цунгара къальцар 1710 пачка сигареташ; Т. Абубарова, цунгара корадир 100 пачка индийски чай, 340 килограмм керда Ӏажаш, 1200 полиэтиленови тӀоркаш, 100 бокъаьбаь чхьаьра, 180 килограмм боча бӀараш, 60 килограмм апельсинаш, 15 пара колошнаш; В. Саламовагара даьккхар 3,6 килограмм хула 413 банка нитроэмалеви басар (1132,5 килограмм); М. Муртазовгара, корадир 12 махеровн шарф: Нитта кхыбараш а.

1984 шера 26 апреле Шалла района халкъа судо чубахка ха техар парикмахер волаш болх бац хиннача Добанеевни «Джалка» совхоза тракторист хиннача Кадыроваен, цар доалахьа дола бохамаш дӀа а доахаш.

1983 шера 14 ноябре болх дӀа а кхесса, Москве вахна долча товараш деннад Кадырова. Уж базара дохкаш гучаваьннав. ХӀаьта Добанева йоакха спекуляци еш хиннай.

Уж цакхте а базарко бехке ве воагӀача метта, цар коллективаца уж доалаегӀа дӀадецар дийхад судега. Из дӀа зуламаш дарах саг бехктоххаме оачара мукъавоийтара а из шиъ хьаштдар де мукъавтара а уйла хьоара тӀадерзадиь. Нитта дола хӀама хьехиннад цу коллективашка боагӀаш бола политически правови кхетама болх ца бар бахьан долаш.

Калмыцки АССР-е ше вахаш волладиз а, цхьанкха бокъо а йоацаш городе Аргуне 107 квадратни метр ше йола шоаза вӀаштӀара даь цӀенош хьалдир Тайсумова. Цунга РОВД болхлоша цкъа санна массехказа дӀахайтадар цӀеноша де бокъо цун ца хилари дича уж дохадаь дӀадохаргхилари. Нитта доллашта [illegible] Тайсумов. ТӀаккха из ведар. Хьа а леха, ше балха волча доагӀача алапех 20 процент текха дезаш суд йир цунна.

Шалла района бехача Гайдуева, Сулейманова, Гашухаджиева, Ахмадова цхьанкха бокъо а йоацаш лаьтташ лунара дош суде денная уж бехктоккаме оаза.

Балха ших дукха эшача хана шоаш къахьегаш йола коллективаш а юташ, ахча даккхара республикера ихьчахьа балха ухача наха дохка зе ду пачхьалкхен бохамашта, дешара тӀерадоах шоай бераш. Шалла района Центароевски юкъерча школера 1983 шера 38 дешархо нитта балха эхаг. ХӀаьта укх шера нитта дагача 12 бераь 8 цӀадоаладяр Шалла района прокуратурен моттигера халкъа депутатий Советы оарцагӀъелар.

Зуламаш ца дайтара, законаш телха ца дайтара, спекулянта ца ятара тӀехьа лоаттабеча къовсама бокхагӀа теркам тӀабахийта беза бохамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, коллективаш оарцагӀъяха еза цу къовсама юкъе хинааре дахьа лацара, боагӀаш бола политически правови кхетам бала беза наха. ТӀаккха хургдац зуламаш.

Р. ДОСТОВА,
Нохч - ГӀалгӀай АССР прокуроран помощник.

КЕРДАДАР ЛОХАШ

Пятилетка диълагIча шере сраьхкарьул дикагIа толамаш дахара берригa щоай теркам тIаберзабь дIахьу къахьегама вахта Ленина орден делаеча «Малгобекнефть» мехкдаьттем гази йоалача управлене коллективо.

Доккхийи бахктоххамек декхараш да мехкдаьттаоцата хьалхашка даттараш — хьадоаккхача мехкдаьтта боарем кIезиг ца баьлийтар. Цар шоай низаш, керда технологи юкъехуэл цу гIулакха, цунца цхьана «Iаьржа дошув» доалла керда моттигаш лохаш а уж тоххаш а дукха балхаш ду.

Юрски валанжинскии тIоаннашара мехкдаьтта данихара тоххам беш балхаш дIахьош да хIанз Ахлово, Арак-Далатрек, Северо-Малгобексин яхача моттигашка. «Iаьржа дошув» доалла моттигаш хIанале кораяьй цигара, цхьабакъда, продукцеца сероводород дукха увш хилар бахьан долаш скважинаш консерваци яь дIакъайле латт.

ТIаххьарча хана мехкдаьтта даккхара керда методаш балха юкъехкувда баьнкаб укхаза. Цун маIан сенаж латт аьлча, мехкдаьтта доалла тIоанашта Iаяара низ тIадоаттабарах, кердача химреагентаца скважинашта обработка ярах. ЦIера низ тIоанашта тIадоаттабарах. Производствана Iилманен техникаен карагIаьнараш балха юкъехувлар бахьан долаш вIаштIехьдоалийт НГДУ коллективо хьадоаккхача мехкдаьтта боарам лох ца болийташ производственни планаш социалистически декхараш кхочашде.

Уж толамаш доахача эгара хьалха боккха тешам тIаоз къахьегача наха юкъе дика вIаштIехьъяьккхача социалистически яхьо. Хьалхашка латтача доккхийча декхарий лоархIам массане а дика кхетабеш хилар да из. Социалистически яхьо хIара болхлочун санхетам лакхбу коммунистически хьисапе къахьегара, производственни къахьегамен дисциплина телхаерашка къовсам лоаттабе, хIара саг производства низаа да хила Iомаву.

«ДIадодар ма хулла кIезигагIен хIара скважинагара хьадоаккхача мехкдаьтта боарам дукхагIен», «Ерригa скважинаш болх бечар мугIаре!» яха мехкдаьттен гази йоалача мехка хьалхалаттача коллективнай болам шерра хьаллаьца яхьахьет НГДУ коллективо.

Управленерча бригадашца, участкашта юкъе иштта яхь йеркай чурча торонех бизаатIа пайда эцара тIехьа, бийдала, электроенергеха, химреагенташа ма хулла дукха тIа илом бара тIехьа.

НГДУ администраце, партийни, профсоюзни организацеше дика вIаштIехьъяьккхай гойтара агитаци. Укхала массане а бIарг тIаоттаргболча хьалтеха я социалистически яхьа екранаш. Сийлен уяга тIа доахи хьалхалаттача производственникий сурташ. ХIара бетта ю социалистически яхьа итогаш. Цу итогашка хьежжа моральни материальни хьисапе стимулировани ю. Яхье халхле яьккхача коллективата дIалу карар-кара теле ЦIе байрахь, вымпелаш, сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ. Иштта дика толамаш даьхача къаьст-къаьстача болхлошта «ДикагIа вола мастер», «Шийя профессех динагIвар» яха цIерещ тел.

Цу тайпарча гIулакхаша торо ду хьалхашка даттача доккхий лоархIам нахага дикагIа кхетабайта. ХIаьта царех дика пайда боаьнгa туш да НГДУ дIадахача ах шера даьхача толамашка хьежача. Мехкдаьтта данихара план 102,8 процент кхоачашйир, планал совгIа даькхар 3500 тонн «Iаьржа дошув». Цу юкъа къахьегама овсарле лакхьелар 2,8 процент.

Коллективо дика толамаш дахара иштта доккха гIо ду бригадии хьисапе къахьегам вIаштIехьбаккхаро а. Управлене хIанале цу формах болх беш дукха бригадаш я. ХIаьта, ерригача бригадашка юкъейоалаяьй къахьегаме дакъалацара коэффициент. ХIара участке болх беча цаьна тIаберзабь бе къахьегамах юккъера къахулаш дар дукхагIа хилийтара. Цудухьа хIаранегара доагIар хьадех бIарччача коллективо, къовсам доаттабу дисциплина дика хилийтара.

Ерригача коллектива хьокхам а хиина дIааттай цу даькъе М. В. ТорийI керте латта ЦДНГ-1 чуйоагIа коммунистически къахьегама бригада. Цхьан нарядагIа болх беш я из. ХIаране адаги тийща да цо къахьегама юкъе хьоча даьхьах. Вахьа моттиг хIара саг дIатарве харах, кердача техникех, технологех хертIа пайда эца харах латт цу бригада толам.

М. В. ТорийI яр санна йола бригадаш кIезига яц управлене. Цар хьалхашка латта декхараш шерра кхош болх бу, цуьга хьежжа да доаха толамаш а.

И. ЯНДИЕВ.

Тахьан итт шу да Нохч-ГIалгIай гIишлош управленега чуйоагIача бераIагIча СМУ штукатурий бригадена кулгалдеш коммуниста Кочетков Петра болх бу.

Iалалвантe духьа нагархой шоай балха гоналах хийнааб Кочетков бакьа долаш. Талин а ва цо хьоаьначал массанц учебни. Ший Iааьхий балха бешаща дIалу дарна Кочеткова.

ХIаьш дух бригада болх беш я номер кхоъ йола городской больница хьалъеча отделени балхаш дешт. Производственни декхараш 130—140 процент хIара кхоачашдеш а дIааттад бригаде.

П. Кочеткова къахьегам балхабаьккхий, Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден аьлла, иштта дукха сийлен грамотай, ахчан совгIаташ кулгал дуккх.

СУРТА ТIА: бригадир П. Кочетков.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХИРОСИМА ОАЗ

30 шу хьалха деккха ухара вулам даьд тазан а тIехьа адамлена эхь хетийташ. 1945 шера 6 августа американски президента Трумэна приказагIа атомни бомба теха хIалаьнаьй Хиросима. Цул тIехьагIа кхо ди даьлча — 9 августа цу тайпара Iазап тIоттталаьд цхьаькха японски города Нагасакена. Атомни Iазапо цу хана дуненна доал де лаьрхIача американски империализма бахнагIа вIалла бехк боаца 300 эзар саг совгIа нах боабаьб. ТIехьагIа американски историка Алпровита тешалдаь ма хиллара, «атомни бомбе тIема торонаш дIахьоккхилга эшаш хиннад американски тайпара дуне вIаштIехьааккхара ярсий духьала хургбоацаш совцабара».

1955 шера Хельсинке тIакийчача Деррихдуьнен машара Ассамблея [illegible] 6 август массанахьа а белгалдоаккхаш да ядерни гера декхара тIехьарча къовсама ди санна. Ерригача адамлено цу дийнахьа хьалхадоах Хиросимски машара парнерча памятника тIара дешаш: «Сатийна вада, из ахь хургдац, шоана!»

Укх шера дегIабоагIача ядерни кхерама духьалара къовсам шоэа, кхоза чIоагIбе яхаш халкъаш тIаьхехаш йола Хиросима баз ек нъаьстта ший тайпара. 5 августа денз 13 августе кхачадаша дерригача дунен тIа чакхдаьккхад ядерни гера декхара а атомни бомбардировкаша боабаьрашарча солидарноста а тIехьарча гIулакхий кIира. Машар лораера йола факельни шествеш, демонстрацеш, «машара вахташ», ядерни гера декхара тIехьарча петицешта кIал кулгаш лздайтилга, «машара маршаш», «вахара маршаш», митингаш, фестиваьаш, семинараш чакхъяьннай ерригача континенташ тIа. Цу акцешта юкъе дакъа лоацараш мел чIоагIа ерраш общественни положени йолаш, тайп-тайпара политически дина гIулакхаш ледадеш бале а уж вIашагIетахаб юкъарча лозунгаша: «ДIаяха американски ракеташ!», «ДIаяха США Iовдала бешаш!», «Йаролах хила йиш яц керда Хиросима!», «Соцаде хьаькъал доацаш гераш Iоаделга!», «ДIаданкха космоса милитаризаци елга!».

Цу Деррихдуьнен боламера йоккха а лоархIаме а отряд — советски машара тIехьабараш. Вай мохк дергIа къовсам лоаттабеш ба дукха нах хIалакбеш йола ерригa средствашь, эгара хьалха ядерни гера а доаш, дIалхара тIехьа. Алхха тIом дIабаьнначух тIехьагIарча шерашка Советски Союзо ООН-е юкъйите оттаяьй юхаоза ца могаш гераш Iоаделга сацадара, из тIехьашкахьа юхадерзадара, цул тIехьагIа вахара юкъера цIендаь дIадаккхара йола бIаь совгIа предложени. ХIаьта хIанзарча чоалханеча дунен халкъешта юкъерча хьале, 80-ча шерашта йолча КПСС XXVI съездо оттаьча Машара программага хьежжа Советски Союзо шийгара мел доагIар ду дунен тIом ца хилийтара. ХIанзарча а тIа йоагIача а тIехьенна машар лорабара. Духхьал ца дара тIаерзаь я НКПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя К. У. Черненкос дIакхайкаь ядерни державашта юкъерча гIулакхий кодекс кийчьяран космоса милитаризаци ца яйтаран йоагIаш йола инициативаш.

ХIАМА ХЬАИХОЛЛАРЕИ ПРОГРЕССАИ НАЬКЪАГIА

Мехико болх беш я дунен тIа дахача халкъий дукхала хьаьъехьара Деррихдуьнен конференци, шига дакъа лоацаш ба 150 совгIа мохк, цу дакъе Советски Союз а йолаш. Мексика столицерча форуме дуяц лаьттая шера тIа бахача нахьа динамикаца дувзаденна дукхха дешаш. Дунен тIа баха нах хIанз 4,7 миллиард саг ба, хIаьта уж хила тарлу хьатIайоагIа бIаьшере йолалуча хана 6 миллиардал тIех.

Конференце балза юкъе дакъа лоацарий адресагIа СССР Министрий Совето дIахьийтача моаршала письмо тIа йоах, тахан вадамлена хьалхашка латт социально-экономически, демографически, экологически тайпара, уж практически кхрачашъяра дунен тIа мел йола материальни интеллектуальни ресурсаш юкъсоза еадц йола, глобальни ира проблемаш. Аьлча кхоачам ба, дегIадоагIача мехкашка хIанз а колониализмай империалистически эксплуатацено хIалаттеш 570 миллион гаргга бизадаца хьалдаа хIама доаца нах, 800 миллион дешанаа бола кхийна нах, 250 миллион школе дака торо йоаца бераш, медицински гIулакх дIа ца кхочаш вола 1500 миллион саг волга.

Конференце трибуна тIара къамаьлаш деш дегIадоагIача дукхача мехкий викалаша чIоагIа критика йир йоккхийча капиталистически пачхалъалкхений, эттара хьалха США хIанз укх сахьате цу мехкашка латта социально-экономически проблемаш дIако яхьарга гIулакх дуташ йолча неоколониалистски политикана. Цуа совгIа, империалистически агрессиени гIоараша кечдела кердача тайпара гераш Iоделга тIехь-тIехьагIа дунен халкъашта тIалатта доккха дуть а кулаш латт, дунен халкъашта юкъера гIулакхашца деформаци хулаш стабильность ца хилар чIоагIлуш латт, кийсача наькъагIен демократически хьисапен уж хувлара перспективаш дадхаш латт.

ООН дакошa хьакхкхачох деррига дунен тIа тIема гIулакхаша дIаухийта рузаьа Африкан Латински Американ деррига мехкашарча совоупни валови чурча продуктана нийса я. ХIанз укх сахьате тIема гIулакхашта ассигновани еча средствай возможности ала цхьан дийнахьа дунен тIа массе моттигашкара хорш алара лазар цIендаь дIадаккхара йола шера програма кхоачашъергвар. ХIара пие сахьата деррига дунен тIа тIема кийчонта дIаухийт беращта гIо дара йолча программай фонда йолча шера бюджет миссел ахча.

Мехикорча конференце решенешца хIама хьаихоллара гIулакхаш кхоачашдара, наьха вахара хьалаш тоадара, социально-экономически прогресс Iалашъяра новкъостал деш хургхилярах тийша а йолаш Советски правительстве белгалдоаьх гераш Iоделга сацадара тIехьара, адамле тIема кхерама кIалхарьяккхара тIехьара къовсам чIоагIде боаш хилар. Тахан, хьалха, дIаьнча цу кхиначa тайпара, лоархIаме да, йоах СССР Министрий Совета моаршала письмо тIа, пачхалъалкхений общественни деятелий Iалманхой сийнах халкъашта юкъера доттагIали вIаши цхьана ледалу гIулакхаши чIоагIдара, берригача наьха керттера бокъонаш, вахара йола бокъонаш еэаш хилара пайда эцаш хилар.

АМЕРИКАНСКИ КАПИТАЛИЗМАНА ЛАЗАР КХИИТТАД

БIарчча кIирагIа Уолл-стрите сатем боацаш хиннай: акцей курсаш хIара ди тIехьагIа дегIанхай. 3-гIа августе хьатIаихоачаш Нью-Йоркски биржа барометр — Доу Джонса индекс бIарча 87 пункт лакхьеннай. Из бахьан долаш рейгановски пропаганда йолвенний экономика кердача тайпара дегIайоагIаргая яхаш хоьмаш де.

Цхьабакъда, уж прогнозаш харц хиннай. Шотта дийнахьен кIирандийнаьхен перерыв лачул тIехьагIа акцей курсаш дохьала йолвенний. Лохьаьла бахьан долаш а ейнай. Оршот дийнахьа, 6 августа, США торговле министерствас дIахкайкадаьд шоллагIча квартале торговле баланса дефицито хьалха мел хиина ерригa рекордеш тIехьашка а яьлай, из 26,3 миллиард доллара а хоачай. Аьнна. Ерригa а лаьрхIача аз шера из 51,9 миллиард доллара кхьочай. Из мел дукха ахча да хьаьхьон ухк бахьа доло. ДIадахача деррига шера дефицит — цу хана ид а рекордни хиинай — 69,4 миллиард доллар хилар.

Цу цифрашта тIехьашка латт миллионаш болча наха тIалатта Iазап. Дунен халкъашта юкъерча экономически тохкамий Вашингтонски института директора Берстена лаьрхIа ма хиллара торговни дефицит дегIаяр, цо хьаьхонх дунен рынкашкара США йоашши мельллар, из да шаьх ахо миллион бола американцаш хьабе болх боацаш бисар. Иэхметтел массаш рейгановски администраци хьаллоацаш доле «Ю. С. ньюс энд Уорлд рипорт» яхар санна дола журнал а укх тайпара сатем боаца мехвод ца йича Iедениадаш: «дунен тIа США-с экономически доалдара кхиинача эроэл чIоагIагIа американцаш корзагIбоахаш дола дуццамаш сел дукха нордоагIаргдай. ХIанз кхьача мехкий кампанешка Америке йохаш йолча хIара йиъ автомашинах цаI хьаю, ихе компьютерах цаI, хIара кхо пара йога гIирсах цаI, ерригa а хIана яц аьнна радио а телевизорий а бытовой техника».

Дунен рынкашка США йоэцеш мельллара лоархIамегIа дарех бахьан лархIа доагIа рейгановски администраци дIадоарндар гереаш Iоадар а по хьаь шера 200 миллиард доллар гаргга боарем бола пачхальалкхен бюджета дефицит а. Из ейн дIаяккхара Вашингтоне банковски процент искусственни наьънагIа лакхьара яхача мехкий капиталаш юкъеувз, хIаьта цо а шйй аргIагIа доллара курс лакхъю (Рейгая Iаьдала кертe латтача юкъа 50 процент лакхьеннай из). Цунга хьежжа дегIаух дунен рынка валютах лаьрхIача американски товарий мехьаш, хIаьта цо локхо цар конкуренци делаяра йола торонаш. Из эгара чIоагIагIа Iаткъаш да капитализмо хьабе болх боацаш битача, къел тIоттаньча къахьегамхошта.

Иштта, Нью-Йоркски биржера гIулакхаш хьалхалуш а тIаккха Iолохлуш а хилар, из бахьан долаш спекулянташта пайда боалаш а тIаккха уж хIалакбеш а, — из американски капиталезй талхар, цIенхаштта лазар кхийтта из хилар хьаьхоккхаш хIама да.

Г. ШИШКИН.

(ТАСС).

ВЬЕТНАМ. 15 шу да доттагIала трассагIа Советски Союзан Вьетнаман юкъе фега гIоала лелача лайнераша дIа а юха а лелаш бу. Американски агрессе хиинача шерашка Москва — Ханой авиа тIаь тIа гIоала лоаттайора латташ хинча Вьетнама медикаменташ кхачаш. Тахан дукха да трасса вьетнамски халкъ котдаьлначух тIехьагIа ду гIулакхаш. Тахан «ИЛ-62», «ИЛ-86» яхача комфортабельни лайнераша тешаме бувзамаш лоаттаду советски вьетнамски аэропорташта юкъе.

СУРТА ТIА: город Хошимин Таншонхат яхача аэропорте я «ИЛ-86» яха советски лайнер.

А. МИНАЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ОАРЦ ДАЛА!

Талхаш латт... шекар

«Пхи бIаь совгIа тонн шекар да аз яон дала лелаш. Из латта моттиг яц шекар лелале бокъо йолаш,— аьлу редакцега МагIалбикерча райпо кхачан продуктай склада заведующе Картоев Iисудiйне. — Соахна гуракьа дукхаь хьа а дена тара лоаттаеш хиинача моттиге дIаргIелаьд 560 тонн шекар. Гаража лаьрхIа хьалтьяр из моттиг. Укх шера дукха зогIаш дийлхача хана лелар чудена даша доладенаал шекар. Из дукха телхаяьхьа маьхалдаьккхара йоагIаш йола йоакхо еш бац райпо кулгалхой. Укх тIехьарча биъ бетта 34 тонн мара ехкаш пох. ХIанз кху тIа а укхаза кхо бIаь гаргга тонн шекар дIаоттаде кхаш кхеставу со...»

Из къамат тохкаш хинная тха корреспондент. КIайча аьшках ма склад йиза латт шекара песок чуйолча гали дакха аргIаш. Бетон еттача кIийлен тIа Iодехкача ардакхий аIараш тIа тхона кIал хьалихоача хьалдетта латт шекара гали. Цхьацанахьара цар доаллах вIараш Iоваашкалаха бетона тIа IотIателад уж.

Деьхара а сахьара а хьаарадоаленна дашчча хьакара тоатолгаш да. Цул хьаь кийтта дахьа поккара модий а да. Иштта латташ кхы ха йоакка, дукха шекар телха хила дIадергдолаш да гIулакх.

ХIаьта а кхо бIаьш тоннаш шекар укхаза хьачуэцийта гIерт райпо кулгалхой. МагIалбикерча юрташка бахача наха кхь шера кхоачам болла шекар ма тхога, кхы вIалла хьатIа ца деча а. Из телхача декхха ле ма дий пачхалъакхена а ийха а хургдар.

Ма метта пхха дIеззоа моттиг леха маьхалдаьккха, е аьлча, мух кхетарболча моттиге дIаоттадаь хIама ца дой дергдоьшача дIатIаIадаьнаь гIулакх. Нийса дарIа доагIий-теш цу хьала тIа кхы керда шекар хьатIанкахьар а?

Цу дешай хьакхехьа тхо дахар райпо правление председателя декхараш кхоачашдеш вола Картоев Руслан волча.

— Цу складера арадаьккха шекар дIаоттале моттиг тхога йоацаш я, — йоах цо. — Массеки шу да нейда хьалъе йолаь склад йисте ца йоалаш латта. Оптах доккха моттиг корайоагIий тхожарга тхо. Керда шекар хьатIадара пхарра тха нара дац: Тхога вIалла хоаттам боацаш респотребсоюза нарадах хьайоагIа вагон. Ханналья из Iойсасса ца йича гIод такха а даза тха. Цудухьа хьадена шекар хьа из йийцача тхо далад. Оаха деррига укх шера еннача залакал дукха-дуккагIа да. хIаьздехьа тхона хьадайта шекар.

Лоацца аьлча, МагIалбикерча райпо складера шекар дацаш, доеш латт. ГIулакх иштта даттилга хой-теш респотребсоюза кулгалхошта?

А. ХАРСИЕВ.

Оаха яздинчун херагIа

«СОВХОЗА КОА ЛАТТ... КОМБАЙНАШ»

«Сердало» газета тIа хиинача «Совхоза коа латт... комбайнаш» яхача корреспонденце хьакъехьа КПСС Малгобекски горкомо хоам бу:

«Корреспонденци йийцай М. Горьки цIерагIча хьисовзоа партокома заседани, цу тIа [illegible]

Комбайнаш а [illegible] КПСС [illegible] совхоза кертерча инженера М. М. Саутиева строги выговор [illegible]

Партийни организацешка а совхоза кулгалхоша а де десар даьд бедгалдаьккха кхоачашбоарам дIадахара 1984 шерара [illegible] чуъяарна».

ЧАХКИЕВ Капитон

ХIАНА ВАЬЛАР КЪАЬНА ГИНИ ШИЙ УСТАЗАХ

ДУВЦАР

БУХЬ бегIа хий а тулаш саг юрта веча, — кулакийи дина хьалхе лелафиха сенош укхаара дувцаш ха яр. ХIанз «колхаш» яха пхьа хIама отто боахи коммунисташ», яхаш дола хабараш дар юрташка гIолла лелаш. Даим къеча наьха гадоахаш болча Советий Iаьхало денгара-денга дегIабоалабеш латтача Советий мехка моллагIа керда гIулакх арадьяккхача, из шоашта йолчa гIойленна долга а хоаш, сакьердалуш хулар яьа мах, кIаьта хьал дарашта из у но [illegible]

Къеча наха шо-шоашта хеттача тайпара хоаш дмеш юшар хургьа яха молхоа. ХIаьта Iаьдалах перг йоалла болча юртарча кулакашем, моллашем, йоалах ахча теларашен чIоагIа уккара юшар из. Бокха цхьа хI хургда массанена а хIама кийчьеш, кIалабулла цхьа моттиг хургда. ТIабуллаш цхьа юргIа хургба. Яла а маIа а юрта мел дола адам иштта цхьан тхов кIала бехаш, цхьан болх беш хургда. Нахацара юх а, аха а гIулакх а дIадаргда, наца а, йиша а сесаг а бе-баша хургдац, валар гIойле я къонахчоа из гIулакх шийна тIадоагIачул, яхаш кхерабора цар моаьх вIалле а теналла боле юртахой.

Иштта хабараш а арадаьа, юртара кха цаIаш хургволчунта сатувсаш, моллагIа бераш ма хулла Iалхалаа нахах юкъера барт-цхьоагIо доло эгIазлен хабараш дуйцаш а ха яр из. Шийлача февралда бийсанца мурдий тхьамада Къаьдар-молла волча хьийха, ший йIаьха турса тIаьж тIаьх кIаьл елла ший кетаргах а хьаьрча. Скелл ведар мурдий турах Гинардкхе. ДуккхагIа бераш Гини саллар пох из дохиха хиларах. Чеккха кхача аьнна хабар шийга хиларах уйлаш йора Гине, сенна везаш хургва ше мурдий тхьамада волча. «Хьаьший чубийха хIама кийчдаь гIулакх вIалла мича хургда из. Мурдий тхьамадай цIергIа ма гIулакх, маьж цIергIа бIаьзза хилча, кхь а киэтка мара хулаш мичад», яхаш, уйлаш йора Гине.

Бакъда, уж уйлаш хиина Гини цецвоаккхаш, кийчадина дад хIама а шин хьаьшаца вагIаш Къаьдар-молла а волаш дай тIаккхача гIулакх.

Салам а денне, чувьлер Гини шIеньенъе кIувса тIа котеш а чоалдеьха, шийI хIама дуаш багIача. Масса а салам юха а денна, зерат деш, ше-ший аргIанна маргIа кийкар тхьаьнача мурдий турка. ТIаккха юха Iохайнар. Беттигашен гIовталиен цхьалханьна Гини а юкъе волаш хIама даа болабелар уж.

Котама гIогI ше хьабе а делла, бисмил аьлча, ший дагахьа хийтар Гинена: «селлна яь че йол-хьогI ер?». ТIаккха, гIогI дииь валча — чIоагIа дика чам болаш кетам хиинний ер, — аьнна, етарга тIаьайраар Гини.

Хьашийн фусамдаи бееха хIама йоикхаш бацар цу нах.

«Со чувале а юаш багIандаь бина хургба ерац-м», аьнна, кхеташ шийна йоаххур яькхар Гине дуача хIама.

ХIама дна баьниа аьхьен дийша баьлче, дуIа дир хьаьшаша, фусамдас хьалла а дешаш.

— Укх наимоасташ алача хьай мунафикьий бахет кораделахь Iа тхо, хIай везен вокхиен дыьаI — аьлар дуIа йистедолаш Къаьдар-молла. Хьаьшаша тIехьа «амин» а аьнна, массане а юкъарех кулгаш хьалхекхар.

— ДIаьха е пхьегIаш, — аьнна, вагIачара цIогIа дIачутехар фусамдас декхарча цIагIа.

Ше бIарг мара хIама бIарга ца гуш ехь къайлаьнкха юртахь а чудаш, Iаьрна ноч а юхаш болча яхача сесага пхьегIаш кха-цIагIа дIачуйккхьар.

— Оши-м хIама а мича дикаь, хIанз дийндац оаш хIама? — аьлар цо ше пхьегIаш хьалхаццкара дIаэецаш.

— Аихар фу дир сона хаа, со мецца а вар, аз хIама дийа а диар, — аьлар Гине.

— Мецa-м ваьра хургa хьох сон хIама доладенначa тайпара е гIулакх дIачакхдоалийте-м, — аьлар Къаьдар-молла къаьнача туркa дIатIа а хийрош. ТIаккха тIеххьара пхьегIаш а арайоалача сесагага аьлар цо: — Кхы саг чу ма вайтадахь тхо доуча, нагахьа се саго хоатте, цIагIа вац, аргда Iа.

Цу тIехьа аьнначa дешаех кхетадир Гине, цхьа къайлагIа хIама укказа дувцаргдолга.

Цу гIулакх кийчдаь дар уж чубаьгIа хьамил сIа а, сердал арегIоргйоацаш тIадийлла масса дола кор а [illegible]

Айхха мел хьатIатоIайир арадикача фусамдас.

— Хьога хьежаш даьгIаш тхо, Гинардкъа, — аьлар Къаьдар-молла, — ер са даьмучан воI-моча ва, — аьнна, дIавийраар из цхьаь хьаьцагахьа.

Iаьрна мекхи долаш йола хьаьше юхь цIамкарча бIаргашца хьайийраар Гине [illegible]

— Со а вай саг ва, — аьлар фусамдас, [illegible] нах. Тхьаь иттех шу хургдолаш волча вIамигача сагаа. «Со ва из» аьлча санна, хьерзайир цо ший бос бала кIай юх. Саго ца аьлча а хоургдар из мутаIазма, волга Iочуелла йоалхача кийне вIалхара хьуьлабала гIерташ из [illegible] Iаьрна шийI бIарг.

Цара бIарга а хьежаш, волчахь ладугIаш вагIар Гини.

— ХIанз тIехь-тIехьа чIоагIагIа телхаш латтача гIулакха, царцагIа а даьна, вай сихагIа де деза ва ой, воашта хургдар фуд хой вай ма? — аьлар дIаIо Къаьдар-молла.

— Кхо Iаддибача къонгар, из хой а хоттарг а мелаисса. Бакъда, тIаккха тIехьа-м хургда, — аьлар мекхаш волча хьаьо. — Вай волча кхы саг мичав, — аьна, дIа-кха хьежар из хьалтехача кIувсашен Iарбий йоазонца лаьрбаь дуIаш чу латтача рамашен къоарадача кIагIа, тIаккха кхы а цIимкара йийрзача юхьаца аьлар. — Дер хIанза а де деза, цхьа Iаьрна юх тIа кхачча дича а пайдана дац тек. Сайгара доагIача даькъа со кийча вола [illegible]

— Iа дергдола гIулакх кхы хIама дац, Iайха хургда аьнар Iа тхона хьадалар мара. ГIулакх тха юрта етта, цудуьхе тхо тхоаш декхаргIа да де деза ду, — аьлар фусамдас.

— Аз хьона деххаргда аьнар тхо, собраньта тIерча талсашна доал-ях. Из-м хал гIулакх дацар, аз-м ххе сайгара хIама а со мийна ва их, — аьлар мекхаш волчо. ТIаккха мутаIалмасахьа дIа а хийрза, шортига цхьа-ши доаш аьлар цо. МутаIалма, яьал а гIетта, арааьлар.

— Укх юрта хьалха вала везар а де дезачух хьалхи етта везар а тхо шиъ ва, — аьлар Къаьдар-молла Гиннагахьа кулг дIа а дерзадаь. — Шо хьамший укказа а далим, оаха шийне тховйла кхадж тохаргба тховсара, этта гIулакх кхоачашде. ГIулакхашкатьна хьежжа, кхы тIа де деза-чун уйла а ергьа. Иза кхоачаш, сий долаш волчо из йоккхаргва ший, бутаргйа цо ший гIихйла лакъ гоазарий балийна кIала.

Юкъьаяца дина а фусамдас а мекхаш волча тховсе а дувцачо ца хиттен вагIача Гине аьлар:

— Оаш беш боккха а, дIахо тховсара укхаза дувцадия ца кхоаш ма-ех [illegible]

Къаьдар-молла дIадийнар. Цу буеса юртара нах молла цIенош гул а баь, вокхес вIамагIйолавала дукеца баьнаа хьаьмаш хилар.

— Тховсара вай шерна де дезар дий, хаха мераьна кхы саг йоагIаргаш цорех ва гIулакх даьлаш, нах шоаш кхераш хургба уж даьла моастагIий тIа хIоде. — аьлар фусамдас.

Аравоаьнна хинне вIамаге сая-путеIала цхьа хIама бе йоаллаш чу а вена, шийле метта Iохайр. Гата гIоркага чура хьа а баьккха, цоашта юкъе Iобиллар цо шекашлей миссел хургйола Iаьрна ших фурдолг. Уж бомбаш яр.

Уж яйнача Гине бIаргаш шерра делладелар, хьагьирра дIа-юха хьийр из.

Къаьдар-молла берд-бордагIа вела а къеда, хьабоаллар цхьа бомба. Мекхаш дола хьаьшо дIахьийкар Къаьдар-моллана бомба ишта эс хийта сая.

— Нагласа ма я ахарий Iа ераша? — аьлар цо мекхаш долча хьашага. ТIаккха цIимхера тIатехар: — Даьра шиглас чIоагIа паччаьх ва-я. ХIанз аьхар вайца фу ловзар оттаду хьежаш саберзеш вагIа ве. Иштта турне а ма вагIа. Вай ДаьгIестаи чу-м дукха йоиххарг мичай укх цхьанна а да боаца даьла моастагIаша, — йоахар цо коммунистех, — кхы ха дIабохийтаргьа вай, бусалба вежарий. Вай шийне кхадж тоха беза, кхадж беиначо е шиъ, — аьлар цо, дIатIа а вийрза Гинега, бомбех. — тховсара из кхетача хулача юх олея цIеношта тIала а вела — ургIа дохьйтаргдолаш.

Кхоачаш уж дешаш хьаьнна наьна вахар Къаьдар-молла, из кхадж шийга ца байтара бола шийI устаз дIатIа а баьла. Гини дагаьаь дуIа деша волавелча. Кхоза устазага кхайна, ший бола цунна дIатIа а баьла, дуIа дийшача, тайпа вар къаьна Гини, цIаккхаж а цу дуIанна моп ца луш дала а устаза а ше вутарг ца хIларех. Селла кьалуш ше-м дабадар Гине иштта чIоагIа устазага кхейлаш дуIа, из тIана дуIа цхьа бокиха укзара [illegible] ла тIаккхача мара деш дац хадая. Цуна иштта укзара бала къона къалуш тIа а хьаьчабенар.

Цхьабакхьа, тховсара валнъеаала из кхадж а бена, доххa цIе дизаа чубагIа нах, цу тIа а ший юртара бовзаш бола нах, цхьабареш болаш а бола, уж бомбе болаш лердах йоххида дагадехача; тIаккха казамо хIама даьча сага тIаIамар малагIа доагIа дагадехача; из тховсара укказа де вIашаIдоллас дала укзара гIулакх дал дайча хургбола сурт — кIелхе ургIа даца цIа, бомбаах нах, Iурра шо-церай бераш дежвай лехаш, беххаш-кадаш хьувза къаьной, кхалнах, бераш; тIаккха, цIи дьхча мочке ,оарцагIа баьхка хьувзаш бола боккьаш дагIа кийкаш юкка «чекисташ», кхараш, «хулаамо лазное тхо Iергдац» яхаш мо йир доага бIаргаш — из деррига а цу цхьан минута духьала а хьекха дегIа тIара аудам беда ча, къаьна Гини ца кхийкача валанзар ший устазага, из дийкъеза кхадж шийга ма боагIалба, аьнна.

ХIаьта, из кхадж а ма тIеха, из гIулакх а ма де ала а йиш яцар. Вусалба дина дуьхе гIовсот йода ди да бусалба вежарашта тIаттар, кхадж къайлагIа кхайнадеш бар моллаш, Къаьдар-молла а волаш. Нъеваллелна далла ма Iамал, ший устаза мурд а хинна, цхьа верата бийса ва йохийташ, саг веннача-вьенача эвкара тувсалуш мел нихлаьа чоабол, турах хиннача массехи шера ше мел баь, некага мел байта далла хоастам — из деррига а халла бала кхаре мо доарг ма дарий тIаккха къаьнача даьлла. ХIана аьлча, цунна чара, фу аьнна ше бусалба вежарашка дIатхайнавергвар мурдий тхьамада Къаьдар-молла, ше вIалла а цо тийчоа дуьхьале яьча.

(ДIахоахар хургда).

СЕЛАСАТА

ХӀанз къаьнача лургда вай

Бераш, хӀинз Ӏалашъяле бехкенахьа денош дӀадолаенна вай республика ккаьша. Укх деноех «Кӏи-марс» оьа гӀалгӀаша.

Хьинара къахьехаш кхедаь алат чуцаш латт.

ХӀаьта, массаниш а хой шоьна миштa къахиннад «кӀи-марс» яхар? КӀан марси яхача шин дешах хьахиннад. ДӀахьача шираче замегӀа кӀа марсаца хьоькхаш хиниед. Цигара хьадениад алат чуцача деноех «кӀи-марс» алар.

ХӀаьта, алат чуцца бокхагӀчарна новкъостал дешшо а ма дий, бераш. Цудухьа, тахан шоана кердадаха лоа сона къахьегамах доле цхьадола гӀаегӀай хиндаш, «КӀи-марс» санна къаьна да уж а.

Шоай блокноташ тӀа дӀаязде а мегаргда шоана уж кицаш. «Аьнки вахьӀар, Ӏай нддан», «Аьнки хьоа кхайкхамун, Ӏай яй хийкхабе, «МаргӀанг маргӀанга тӀа дехкаш мара хилац хоп», «Оахаш аьнаар корадьа оардаш», «Хала дар аьла, хӀамах бӀу ма къахабе, этта дар аьла, тесса ма дита», «Хьаде хала да, даьр леладе кхы а хенагӀа да», «Шента ирахьчо велар дихьад, кух ирдахьчо вехар кхеллад».

Иштта да, бераш тахан аз шоана кердадаха дӀаргӀа оцаш. Нагахьа санна, къахьегамах доле кхьдоле кицаш шоашта довзе, са цӀерагӀа редакце хьадайта.

Ше дукхадезаш вола,
Хьаьна ДАДИ.

Даде на дош

«Вахара уӀхаш».
З. БАТЧАЕВА фотоэтюд.

ГАГИЕВ Герман.

Низ бола гӀажилг

Фаьлгашка юкъе
Низ бола гӀажилг
Сона хьалора,
Дошо маля, цхьаьцца,
Лотабергбар аз
Шеддоача коре
Шейолча наӀерга, —
Из сона ӀӀаьва
Хана хургдацар-кха, —
Аз цхьаьцца седкъе
Хьаллотабергбар
Сийна а баьццара.
«ДӀако Ӏа фу дергдар
Из гӀажилг ба ечаӀ» —
Оаш сога хатта.
«Низ бола из гӀажилг
Бе еча, —
Аз жоп лургда этта, —
Ше мел воа зурманаш
Хьагулвергвар аз,
Чӏондарг мел дикар
Хьавехаргвар аз,
Фата мел аттар
Ӏохоавергвар аз,
Церна са амар
Хоьргдар тӀаккха:
ЧӀондаргех Ӏаддаш,
Кхо ца деш, хьаьша!
Зурманчий амар
Малхага гӀетта!
Екийта, этта мо,
ХӀара шоай фата!
Сагала цаьцӀоажацаш,
Оаш хаьпар
Оттийта гӀоза.
Пламете мел доле
Берам цу ваьзаре
Хьаькхьоьза.
Лоа санна кӀай [illegible],
Кӏор санна Ӏаьржа дераш,
Маля сайна ӀемагӀ дераш,
Дуйх санна мара дераш —
Дерригa, деррига бераш
Гӏаддаха кхестенда,
Віаши кулгаш а таьна!
Берей
Дог—цӀена баьша,
Дуне тӀа гӀоайла чокьба,
Балайна таьгӀена
ДӀацоргӀоле!
Дунен чу мел йола бӀайба,
Бой лаьтташ хьа тӀа
Кхы гургӀоацаш
Уж бомбаш кӀаметтал
гӀаскӏа...
Тамашена низ бола
Из гӀажилг
Оаш санаьгӀ ае сона,
Бе мах!

КАМАЬРША ГА

АНГЛИЧАНИЙ ФАЬЛГ

«Кхор бала а бала мара бац йиш яр».
И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

Хьунаргӏа яхаш яр цхьа хьун-Ӏажий га... Цунна дукха ведар цхьа эӀамига кӀаьнк. Хьун-Ӏажа болча хӀара дийнахьа ухар из. Хоьа хеташ, гуллора цо гаьн тӀара ӀолийтгӀаьнаш. Царех кӀорал а дий, лаччахьа кий санна, нерча тӀа гуллар, шийх хьун паччахье хеташ, ловзар дора. Хена тӀа гӀолла лаихе а вале, Ӏана тккъовронех Ӏоолла а вале, бурчолга тӀа санна хехкалора, дог Ӏаббалца буар Ӏаьнаш. Цул тӀехьагӀа лечкъортех ловзар уж шинь: кӀаьнки хьун-Ӏажи. Лайза кӀаьдаелча Ӏажа Ӏийне тхьоасар кӀаьнк.

КӀаьнка чӀоагӀа дукхабезар ший хьун-Ӏажа... О, ма чӏоагӏа безар!

«Ма ираз долаш ба сойӀ» — хетар хьун-Ӏажа...

Вакъда, шераш дӀаухар. КӀаьнк вокха хулаш латтар. ХӀанз Ӏажо дукхаза а цхьа дӀаххухьар ший денош.

Цкъа, вӀалла даге а доалача хаьй, гучавалар кӀаьнк. ГӀадбахача хьун-Ӏажа аьлар:

— Хьаьола сихагӀа, са эӀамигаварг, са тккъовронех Ӏоллале, са сомаш баь, лечкъоргех ловза соца! Дика санъердаргда вай цишне а!

— Со вокха хиннаб, тоам хетац сона тккъовронаш тӀа хуала, — жоп делар кӀаьнко.

Кхьдола хӀанаш да сона эпараш. Цхьабакъда, уж, кхьдола хӀамаш лелайда, сона ахча эш. Ӏа мича лургда сона ахча?..

— Лургдар, хоахеташ лургдар, — доккха садаьккхар Ӏажо, — да-м дац сога ахча. ГӀаьнацаш соаи мара кхы хӀама дац са. ДӀевца са Ӏажаш, кӀаьнк, городе дӀабохка уж. ТӀаккха ахча хургда хьога. Хьа гӀуланкхаш тоалургда...

КӀаьнк тӀаьвалар тӀаккха хьун-Ӏажана, хьабаьцар ше мел бола Ӏажаш, дӀабихьар уж шийца.

«Ма ираз долаш ба сойӀ» хетар хьун-Ӏажа.

Цул тӀехьагӀа дукха а за аьнкхар кӀаьнко юха ца воагӀаш.

ГӀайгӀано бухара берадьабар хьун-Ӏажа.

Хоаш дац мел дукха даьттар на йиштта, цхьабаьъда, цкъа кӀаьнк юхавеча, деагӀоэ хинна оагаелар ёрригa га.

— Хьаола, са эӀамигаварг! — кӀаьнкхар цунга, — хьаола сихагӀа! Ӏоалале са тккъовронех, хоахале цар тӀа, бурчолга тӀа санна! Тоам хургба вайна шиннена а!

— Дукха да са дагалаттараш, — жоп делар кӀаьнко, — йиш яц тккъовронаш тӀа гӀолла кхувсале. Саг йоалае дагадехад сона, бераш, дӀадоладе. ХӀаьта из кхоачалхургдар са цӀа дал...

...на-м мичара мотаргда сона цӀа дала...

— Бокхача безамца лургдар аз хьона цӀа, — йист хилар хьун-Ӏажа. — Да-м дац са доалахьа цӀа, цхьа тккъовронаш мара. Уж хьа а яьхе, царех цӀа де хьайна. ТӀаккха деррига а дика хургда.

КӀаьнко хьаьхьар хьун-Ӏажа тккъовронаш, Шийна цӀа дир цо царех.

«Ма ираз долаш ба сойӀ» — хетар хьун-Ӏажа.

Цул тӀехьагӀа кхы а дукхагӀа ха аьлар кӀаьнк юха ца воагӀаш. Эттара тӀехьа из юхавеча, сов гӀадбахарах, йинут хинна мара Ӏобонар хьун-Ӏажа.

— Хьаола укхаза, са эӀамигаварг, хьаола сихагӀа, — оагаелар хьун-Ӏажа, — ловза соца, са кӀаьнк!

— Сов къаьвеннав со хӀанз. Ловзар товргдац сога, гӀайгӀане а ва со, — аьлар кӀаьнко.

Лодка де безам бар са, цу тӀа а хайна, гаьнна дӀаваха дукхьа. Иш йий хьа сона лодка дала?

— Са хи бола а бий, пурах хьаде хьайна лодка. Са [illegible] гаьнна дӀаваха йиш хургья хьа. ТӀаккха дӀаргӀья хьа гӀайгӀа.

КӀаьнко херх хьенна бокабар хи. Цунах лодка а даь, гаьнна-гаьнна дӀавахар из.

«Ма ираз долаш ба сойӀ» — хетар хьун-Ӏажа...

Дукха а, дукха а ха яьлар цул тӀехьагӀа. КӀаьнк юхавера хьун-Ӏажа болча.

— Бехк ма баккхалахь, са эӀамигаварг, — дӀаьхха, доркха са даьнкхар хьун-Ӏажо, — кхы хӀама дац сога хьона дала... Кхьметтел сом а бац.

— Сен эш сона уж? — аьлар кӀаьнко, — Уж баь цхьаннха церт а йисаяц са бага-м.

— Тккъовронаш а яц са, царех хьо Ӏооллалургволаш.

— Низ бий са царех Ӏооллавала? Къавеннав со, хьа...

— Са хи а дӀабахаб лодка [illegible]...

— Хьа хин тӀа вала а мотаргдацар сона хӀанз...

— Фу дергда цхьаннха хӀама а хьона дала йиш йоацаш хилча, — юха а доккха са даьнкхар хьун-Ӏажас. — Бехк ца боаккхаш хургва-кх хьо сох, са эӀамигаварг...

— Дукха хӀама эшацар сона хӀанза-м, — аьлар кӀаьнк [illegible].

— Са юрта кӀайбеннаб, кӀаьдвеннав со чӀоагӀа... ХӀама эшацар, Ӏохь, салаӀа цхьа эӀаммига моттиг нийслоре...

Из хьона дала-м са нара да, гӀадбахар хьун-Ӏажа. — Са хенах юхейнса юхк геттара дика мегаргья къавеннача сага. Са юхка тӀа салаӀа.

КӀаьнк Ӏохайра. Цунах а доккха ираз хетар хьун-Ӏажа.

Берал — сира бакъилг

ГОРЧХАНОВ Бекмурза.

Дерзен когаш деттам
дадда—хьийдаб
Бакъе сийрда тхир
Ӏолегадем
Берал дахар садкъьакха
хьалкхийда,
Сийна гаьна зоане ениаш.
Ловзар хьестара дода
шоада санна,
ЮӀадоагӀаргдоацаш из
дахар.
Дисар дага тамашие гӀа
хинне
Йитар дег чу йоага
дошо вар
Хьалха санна кургаьц
гӀоала йийлла
Шамхардарга доакха
хиние дог.
Дьврача баь тӀа
маькьарбийна хийла
АтагӀа оттаргбац са
берзан ког
МоцагӀ санна воацьеш
Ӏана бийсац
Аьл фаьлгаш тамаш
эӀтаргьяц.
Шолха дотуа гӀозаеаннa,
хьаьтуесаш,
Чиаьаре санна хи чу
лечӀкъаргвац
Яц аз цундуль цхьаькка
гӀайгӀа, бегьда.
Доакха ираз — доакха
вахар да.
Яшэ-м лургьяц цӀамкха
сира бакъилг, —
Миаьца хьувсаш цу тӀа
аьгӀа со.

ДОТТАГӀАЛ ЧӀОАГӀДЕЛАР

Вайна хоз Нохч - ГӀалгӀайченнаи Венгрерча Комсомоли областаа юкъе доккха доттагӀал латтилга. Маьршача къахьегамо дӀадоладьа из доттагӀал. Къахьегамхошта юкъе санна, комсомольцашта, пионерашта юкъе а овлаш хийцад цо.

Со укх деноша цӀаенав Венгрера. Вай республикерча кхача берашца бутт гаргга ха яьнкхай аз цига салоӀаш. Татабаньа яхача городе хилар тхо хьалхагӀа, комсомольски школе Ӏеш. Цига венгерски комсомольцашца хьоашал тессар оаха. Тха вожатеш бар мехкарий Наминан Андриан. Шьра хоэра церна ерсий мотт. Ӏалашмате дукха дийцар тхона цар шоай мехках лаьца. Хьалхарча шин дийнахьа бокхача хоавача Ӏаж тӀа яхар тхо лувча.

КхоалагӀча дийнахьа экскурсе дитар тхо королевски дворецe. ХӀанз музей я цу чу. Цул тӀехьагӀа шин исторически киназе а хилар тхо. Тамаш илла хоза дар дворец а киназаш а. ДӀаяхача бӀаьшеренашна хьалдаьа уж венгерски къахьегамхоша.

Дийца вергвоацаш дукха да тхона Венгре бӀаргалайна саньердаме хӀамаш. Къувсаш дӀеча фабрике а хилар тхо, экскурсе даха, обсерваторе а хилар седкъашка хьежаш, венгерски юртара вахар а дайзар тхона.

Балатон яхача Ӏам тӀа улача пионерски лагере дияь дийнахьа салеӀачул тӀехьагӀа юха а Татабаньерча комсомольски школе дӀадахар тхо. Цигара цӀадаьхкар.

Массанахьа тхо дӀа мел кхаьчача, деза хьаьший деш тӀаьцар тхо. Гуш дар Венгрерча къахьегамхошта а, комсомольцашта а, пионерашта а Советски Союз дукха езаш. Вай республиках а дукхагӀа ха доаре царна. Оаха а дийцар вай мехках, республиках лаьца.

Венгрерча кийсархоашца тоссадена доттагӀал кхы тӀа чӀоагӀ а даь, цӀадаьхкар тхо.

ХАРСИЕВ Ӏиса,
МагӀалбикерча № 3 йолча юкъерча школа 7-гӀча класса дешархо.

ДЕШАРА ШЕРАГА КИЙЧЛУШ

Грозненски районе чакхдоалаш латт керда дешара шерага кийчо елга. Дика кийчо ярда белгаьльнна Гикаловски, Йоккхача - АтагӀара № 3 йола, Чиширa. Долински юкъера школаш, Пионерскера бархӀера школа. Царна ремонт еча доккха дакъа а лаьцар, гӀо а дир ученически бригадаша. Юстара латтанзар шефаш а — «Атагински» совхозен Грозненски газ чакхйоахача заводен коллективаш.

Укхаза зе йиш я школьни реформа кхоачашьяра лостамагӀа даь юкхьанцара балхаш а. Масала, Долински юкъерча школе, Садовое, Алхан-Кала яхача юрташкарча школашна хьалий профориентаце кабинеташ. ВӀашагӀ а елла района боахамашка къахьегаш я 34 ученически производственни бригада. Ерригача школашна чакхъьлай школьни реформа хетаь берий дай-ноаной собранеш. ХӀанз Йоккхача - АтагӀа хьалхь йоелаш латт 624 моттиг йола керда школа, укхаза дешаргдола бераш Ӏохоашаргда сийрдача классашка, царна лаьрхӀа хурга аитови а, спортивни а зал, библиотека, столови, мастерскеш.

Культура хоамаш

ЦхьоалагӀча сентябре районa школашца керда дешара шу дӀадоладергда 21 эзар школьнико.

А. РАШИДОВ.

КЕРДА КНИЖКА

Укх деношка Нохч - ГӀалгӀай книжни издательстве эрсий меттала арадаьннад нохчий литературана лард еллача Бадуев СаӀида керда книжка. Из оттадаьр а Бадуев СаӀида вахара а кхоллама а наьнхах лаьца вступительни статья яьзьр а поэт Сулаев Махьмад ва.

Цу книжкана юкъеяхай поэзе, проза, драматурге произведенеш. Иштта, цига я «Паччахьа ханага», «Янша», «Мехкдаьтта», «Лоам» яха стихотворенеш, «Партизанаш» яхаа поэма «Дай-вой» яха цхьа дакъа. Уж эрсий меттала яьхараш ба эрсий поэташ - переводчикаш В. Жак, М. Голодный, Д. Осин, С. Поделков, В. Бугаевский.

Проза произведенешта юкъеяхай «Вешто», «Шера доам» яха повесташ, «Белхи» яха дуацар. Книжка тӀа я С. Бадуева эггара дикагӀа йола «ПаьтӀамат» яха драма а.

Проза а драма а эрсий меттала яьккхар я Б. Кауров.

Сийлахь-боккхача Коталон 40 шу дузаш

ДИКА КИЙЧБЕННАБАР НАУРЦАШ

ДӀадахача кхаттa дийнахьа Грозненерча къахьегамхошта хьалхашка Сийлахь - боккхача Котало 40 шу дизара хетадаь отчетни концерт луш бар Наурски Надтеречни районий культболхлой.

Концерта хьалхара отделени хьийллар наурцаша. ХьалхагӀа концерташ луш хиннача Шелковски Сунженски районий програмашца санна Наурскерча самодеятельни артистий репертуаре а дукха дар иллеш. Укхаза а къаьстта белгала яр казачий хор.

Калиновски казачий хор болх беш я 1953 шера дешз. Из я дукха ха йоацаш чакхъьякхача «Хоэле, тоале, са хьамсара республика!» яхача телевизионни фестивала лауреат. Дукхача хана деш цу хоре иллеш оалаш ба хӀанз В. И. Ленина цӀерагӀча колхоза пенсионераш бола А. Ф. Ткаченко, Г. З. Карданьский, М. Ф. Ечина, А. И. Шухина, ДОСААФ-а болхло М. Иванина, колхоза бухгалтер М. Я. Титова. Хора кулгалхо ва Подутин Виктор Иванович.

Калиновций программе я иштта кхалнаьха фольклорни группа а солисташ а. Чулоацам кӀоарга боацхаши ладувгӀаш барий дег чу хьамсара уйлаш чуйоассаеш безамех аьлар [illegible] Пономаренко «Снег седины» яха эстрадени «Кора тӀехьашка лечкъар малх» яха казачий халкъен иллеш.

Сцена тӀа баьнача Ищерскерча самодеятельни артистий репертуаре дар патриотически иллеш. Царех дар Алиев Лемас дӀаьнна Дагаев Валида даьнкха вахарах, халкъашта юкъерча доттагӀалах, машарах, дуненцарча безамах дуйцаш дола «Ловзона» яха илли.

Дуйца ца дезаш дицаш а муам а берий хана дейз вайна дика довзаш да «ДӀа, хила деша» яха граждански тӀема ханара илли. Изя Краснова «Тамашийна Даьхе» яхеи иллеш геттара дика даьхар Ищерскерча кхалнаьха вокальни группо. Краснова илле дувц вай хьамсарча Даьхех, цун хозленах, сийленах, бӀаьсти санна хоза, паргӀата моки вай Даьхе хиларах. Вай Даьхен дика мел дар дагадохийташ, цун гражданаш хиларах вайга доакхал дайташ кхы а чӀоагӀагӀа вайна дезалуш хоза дийкар из илли цу мехкараша дӀаоалаш. Цу шина а илле чулоацамца дика товш яр мехкарашта тӀайийта форма а: цӀе косынкаш, цӀе водолазкаш, Ӏаьржа юбкаш.

Боккъал дар аьлча, хӀинзалца цу отчетни концертацка хинна цхьа самодеятельность йоцар Наурски яр санна репертуара тематикица тоаши йоагӀаши, хозен дикен яь костюмаш тӀаювхаш.

Чернакозова цӀерагӀча юртарча вокальни ансамбле [illegible] кхар шин илли. Уж шаккхе а тӀема а машара а тенах лаьца дувцаш дар. Иштта, дар дӀаьнначa Новикова «КӀай дах» аьнча илле тӀа дувц хӀама хьахах лаьца, столица хараьхийтанар вай массагӀчоа, кӀалхаргьяьккхар Москвера кӀай дах. БӀаьсти йоаллаш керда гӀа теха лаьтта, Ӏалам хоздеш дӀаоттар из. Цу хана деза як оаха тхоаш кхераде гӀертачунга, тхоай хьамсара кӀай дах оаха цхьаннена хӀаланьяйтаргьяц...

Вахар, тӀаш, машар, машара ха тӀа этта латта советски халкъ, вай гӀоза вахар, низ бӀол тахханара Сийлахь - боккха вай Социалистически Даьхе дагайохийташ, цувах дакхкал дайташ хьамсара уйлаш дег чу йоассаеш дар из илли а Николаевски станицерча вокальни группо вай мехка тайп - тайпара хакарча патриотически иллеех оттаяь «Ноахалий эстафета» яха попурри а.

Кхы жайраш кӀезига яле а, тайп - тайпарча патриотически иллеех оттаьнар наурций программа.

Наурски артисташта тӀехьа сцена тӀа баьлар Надтеречнера кхьаший. Тайп - тайпара номераш юкъе яле а, эггара эсалагӀа долча юртарча культура цӀено оттае торо йолаш йола программа яр цар гойтар. Ерригача программа юкъера хьаькъоастае мегаргйолаш дика кийчъьян чулоацам кӀоарга болаш яр Эльмурзаева Хьавас йийша «Варварство» яха Джалиль Мусай стихотворенеш бераш халхара группо даь джигитий халхар.

В. ВАКАЕВ.

Керда выставка

П. Захарова цӀерагӀча изобразительни искусствий Нохч-ГӀалгӀай республикански музее хьийллар Сийлахь-боккхача Котало 40 шу дизара хетаь йола самодеятельни художникий выставка. Халкъа талантий 100 совгӀа болх ба цига гойташ. Царна юкъе я живопись, графика, акварель, скульптура, дахчах а муӀах а яь хӀамаш, кӀувсаш, догамца даь сурташ, кхыйола материалаш.

Иштта лакхача говзалца кийчъяь я Сийлахь-боккхача Деймехка тӀема хетаь И. Коновалова графически листаш, центральни Россе Ӏалам гойташ йола цун живопись, В. Келоева сурташ, В. Богатырева

ВАХАР ДОВЗАШ ТОХКАШ

Къаьстта хоз[illegible] терраш тӀаоаш [illegible] профессионализмаца дехка да А. Базоркиннай, I. Хаматхулгова, А. Кузьмина, М. Воадингова сурташ, З. Касымовай кӀувсаш.

ТӀехках яь хӀамаш, Х. Исаева, Р. Богатырева, Х. Кадырова, В. Перова, И. Бархалоева, А. Лисица тайп-тайпара дола сурташ. Р. Профкиннай догамаш кхьча авторий дахчах, воснах яь скульптурни хӀамаш.

Изобразительни искусство езаш барашта боккха эстетически салоӀам бергболаш [illegible].

Б. АБАДИЕВ.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕКА» — 450-гӀа КОТАЛО

Грозненерча «Терека» ший аргӀанара ловзар чакхдаьккхар цӀагӀа йолаш — Орджоникидзе цӀерагӀча стадионa тӀа. Из ловзар хилар турнирни таблица тӀа пхелагӀча моттиге латтача Нальчикерча «Спартакаца». Цул хьалха Черкесскерча «Нартаца» хиннa къовсам во чакхбаккхарах грозненцашна хӀанз котало йоаккхарг ма йий аьнна дагадацар. Цул совгӀа, хьалхарча гон юкъе ловзача хана Нальчикерча футболисташа шоай цӀагӀа йоаккхача счетаца (4:1) эшаьяр «Терек».

ДӀайолалу ловзара хьалхара тайм, грозненцаш даим а атаке ух, кхерам тувс хьаший наӀарашта, хӀаьта шоай аргӀагӀа спартаковцаш а бадар сатийна Ӏеш, Бакъда, мелла кхерам тувсе а хьалхарча таймах шинна а наӀарах чуяш дакъа хиланзар. Цудухьа счет 0:0 йолаш чакхйоал хьалхара тайм.

ШоллагӀча таймах а иштта ловзе, цхьаккха мот ца воалаш яусе цхьаьца оцу кхоачар командашта. Грозненцашта лоархӀаме а дар ер ловзар, нагахьа санна укхаза котало йоаккхе ше ловзача 28 сезонагӀа «Терека» яьккха 450-гӀа котало хулар цох. Цхьаькха цхьан хӀаманца а белгала а ер сезон вай мехкахошта, июнь бетта цай эзарлагӀа дола ловзар чакхдаьккхад цо.

ШоллагӀа тайм а грозненцаш атаке ахарца дӀайолалу, хӀаьта а хьттув балац цар хьаьацашта бургац чутоха. ШоллагӀча тайма ткъаьлгӀагӀа минута йолаелча вай мехкахочо Джунидова наӀарашта ник а тахе сиди чу хийла хьле чутох бургал. цох хьалхара гол а хул. Цул тӀехьагӀа итт минут ялале спартаковций наӀарашта тӀакхача гӀерташ сихвенна вожа Садаев чоал ног а тахе Ӏотых хьаьашша. Судьяс штрафни хьоаяю. ШоллагӀча тайме В. Горошинскии когаметта ловзара юкъевенача Гладке лайса а вратарa лоацалургйоацаш а чутох из бургал. Счет 2:0 хул, грозненцаш толаш а болаш.

Иштта мот а йоалаш ша очко шийна дӀаляьйр «Терека».

С. АРЧАКОВ.

ФЕ ХИЛА

Наьъьащка лелара боггьоний 241-ча пункта тӀа ладь дахах дӀай-сай кхувла йиш яц уж дӀай-сай кхуалара лаьрхӀа йолча специальни автотранспортаца мара.

Бакъда, республика юрташка цу тайпара долча гӀулакха кӀезига теркам бу.

Массехи ди хьалха НГӀАССР МВД ГАИ сотрудникаша рейд яр Сунженски, Ачхой - Мартановски, Урус-Мартановски, Грозненски районашка пассажираш дӀай-сай кхуалара гӀулакх миштa лел хьажар дукьа.

Вай лакхе йийцача районий дукхагӀа йолча юрташка боллаоӀ шоай балхашка дӀа а юха цӀа а кхуалар моххьаш кхухьача автомашинашца ду. ХӀаьта уж цу гӀулакха лаьрхӀа тоаль а яц. ДукхагӀа йолча автомашиний кузовашка Ӏохоаш гӀандаш дац, аптекаш яц, огнетушителаш яц ,шоаш автомобилаш технически тоализа я, спидометрех пасмбаш яхац. вӀаштӀехьа яц [illegible] тьгаш а. Цул совгӀа, бояраьмах дукхагӀа ба дӀай-сай кхувла пассажираш а.

«Ханал хьалха» бахкача ГАИ сотрудникашта бӀаргаяйр цхьаьца йолча гаражашка хила езачарех ахаш мара автомашинаш йоацаш, ахаш водителий шоай йоашка латтар. Цхьаза йолча хана болалой шоаш болх беш йолча моттигашка тракторашта тӀехьа йийзача лафетаца кхуал. Из вӀалла а де йиш йоацаш хӀама да.

Веденски районе Ца-Ведено новкъа Первомайское яхача юртa совхоза «Автуринский» доалахьарча МТЗ-50 яхача тракторaца В. Н. Дудаев воагӀаш хиннав лоацан новкъа гӀолла, тӀаккха, трактора управленена доал де а ца могаш, лафет кӀалтӀаьнкхай до. Цу чу баьгӀача пассажирех шиъ хала човаш яь больнице вихьа.

Фе хила беза чӀоагӀа шин чарх йолча транспортаца лелараш а — мотоциклисташ — цар бехках дукха автоавареш хул, вах лозабаь моттигаш я.

Гор. Грозненерча Ленински районе мотоцикла водитель М. Н. Жарина (Грозненски мехкдаьтта института лаборант ва из) Интернациональная яхача улицах гӀолла хьалводаш, управлена доал де а ца могаш, кӀалтӀаьнкхай ший мотоцикл. Лозавь водитель больнице дӀавихьа.

ДАССР-е Равдоньое яха [illegible] хьалихен номераш а воацаш йолча мотоцикла водитель В. М. Аксюкова Грозненски районе Грозный — станицa Червленная яхача новкъа Горячеводски гув тӀара Ӏочуводаш, ший мотоцикл сих а яь, цунна доал де ца а могаш, авари яьй. Цхьа пассажир вениав, шиъвена хала човнаш яьй.

Шалински районе Шаьдa юрта юккъе цхьанийхьа а болх беш воацача В. Г. Дикаева Ленина улицах хьалвоагӀаш, шийла хьалха йолча «КамАЗа» хьалхи вала а вения, цунах дӀа а тоссавенна, шийна тӀехьацна вара гӀа пассажир чӀоагӀа лозавайтав.

ДӀадахача кӀира (2-ча августа деш 9-ча августа кхаччалца) НГӀАССР наьъшка 21 автоавари хиннай, 4 саг ве а вун, 20 саг хала човнаш а еш.

НГӀАССР МВД ГАИ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — «Гоазе нулгаш».
9.05 — «Фоараш кӀанагӀкогар». С. В. Рахманинов — «Алеко». Намартни исполнени.
10.20 — «ДӀайха лоа». Художественни фильм.
13.00 — «Кердадараш».
13.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Юрташкара аьл Ясташ». Документальни фильмаш: «Тоаи бола ах», «Малых бахьан бола бехктахкаш», «Радио».
15.30 — Гнесинхой цӀерагӀча музыкальни - педагогически института хьалгӀа инструментий ансамблой выступлени.
16.00 — Мультипликацени фильмаш.
16.20 — «Кердадараш». «Дмитрий Ульянов» яха документальни фильм.
17.10 — Йиш лоах хьаьшта концерт. [illegible]
17.25 — «Вежари дето хьайе». Документальни фильм.
17.45 — «Радиотакхо (Инди) малышки хааргаш».
18.15 — «Иллеш вахарг».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Саги аннеш».
19.30 — Советски мана концерт.
19.50 — «Нахи дельфинаш» яхача кхаь сериех латтача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ноахалла хӀамар» Д. Норо.
22.30 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуӀурийнара гимнастика.
8.20 — [illegible]
[illegible] инструментий республиканъ концерт.
9.00 — «Сар йоаймир». Художественни фильм.
9.55 — «ХӀарана дега чура яха дахарга». Телевизиони документальни фильм.
10.20 — «Шахматни школа». «Гоазала урамаш».
10.50 — «Эрсий мьадаль».
11.20 — Г. Ф. Гендель. Ре минора увертюра.
11.50 — Французски мотт. Хьаха 1-гӀа шу.
12.00 — «Каникулаш». Телевизиони художественни фильм. 3-гӀа сери. «Атланта хьайла». (Польша).
12.55 — «Ха а ха, хьаде а Ӏомале». Школьникашта. [illegible]
13.40 — «ХӀаьа ца хоор — Малыха горицa». Мультипликацени фильм. 1-гӀа 2-гӀа серии.
14.15 — Львовски телевизиони студе программа.
15.30 — «Кердадараш».
17.20 — «Мамина аьхал доккха доттара дикагӀа йола турк [illegible]». Ӏолман-дийнийтара фильма.
17.40 — Хаматзхита хьаьдьар обозрени (гӀалгӀай меттала).
17.55 — Хроникийна.
18.05 — «Нохч-ГӀалгӀайче да».
18.25 — Н. В. Гоголь. «Сага бахалара». А. Шогенцукова цӀерагӀча Чурски - Балкарски паччахьалкхен драматически театра спектакль.
20.00 — «Бийса [illegible] хийла шун, бераш!».
20.20 — СССР мотоспортех йоза чемпионат. Телевизиони передача.
20.50 — «Марна доагӀаш но Советски Монголи». Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Гервег бой». Телевизионни [illegible] фильм (Венгрия).
22.00 — «Рудаи шьюи». Документальни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

15 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Хаяна [illegible]». Телевизиони обозрени.
9.30 — «Довзийр — таваийнадор».
10.20 — «Нахи дельфинаш». Телевизиони художественни фильм. Хьалхара фильм.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Саг Ӏалвеш». Телевизиони документальни фильм: «Хаун санна кхийнар», «Яха фоард [illegible]».
15.40 — «Тха корреспондентааш дувц».
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — Школьникашна — хьа [illegible] зала.
16.55 — «Массаьнта йола [illegible]».
17.25 — Мультипликацени фильмаш.
17.50 — Литературни хьайзам. Советски боламоий хьахьарча Ерригсоьзни съезда 50 шу дизара.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Магирхойн дунеа».
19.40 — «Нахи дельфинаш» яхача телевизиони художественни фильма премьера. ШоллагӀа фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Космосе бала вахар». «Салют-7» — «Союз» яхача орбитальни комплексаца космонавташ В. Джанибеков, С. Савицкая, И. Волк космосе бахарах йола хроника.
22.05 — «Иван-64».
23.00 — «Тахан дунен тӀа».

II ПРОГРАММА

8.00 — ӀуӀурийнара гимнастика.
8.20 — Йиш лоах «Новатор» яхача гӀалгӀайский культура цӀен духовой оркестра концерт.
8.35 — «Гезанича». Телевизиони художественни фильм.
8.50 — Централни телевидени Ерригсоьзни заочни [illegible] йоккхача берий хора концерт.
10.25 — «Следователь» яха документальни фильма премьера.
10.45 — «Иллеш вахарг».
11.15 — «Дезаяи [illegible]». Телевизиони журнал.
11.45 — «ХӀаьа ца хоор — Малыха горицa». Мультипликацени фильм. 3-гӀа 4-гӀа сери.
12.20 — «Каникулаш». Кхаь серех латта телевизиони художественни фильм. 3-гӀа сери — «Деррига а маьгьаш ГоайӀла лоле кхоах».
13.15 — Немцой мотт. Хьаха 2-гӀа шу.
13.45 — «Вахар чу лоха нрдоаш».
14.30 — Нохч ГӀалгӀай АССР телевидени программа.
15.30 — «Кердадараш».
16.00 — «Дожакар баьцан а алат баькам санна» (гӀалгӀай меттала).
16.15 — Киножурнал.
18.25 — Ялье аьнчача корлентирамка. Нохч - ГӀалгӀай транспортни управлени (гӀалгӀай меттала).
18.55 — Справочни телевизиони стол.
19.05 — «Нохч - ГӀалгӀайчоаш».
19.25 — Паччахьалкхен йомовски хора концерт. Художественни кулгалхо — СССР халкъа артист В. Соколов.
19.40 — «Бийса дельтьоа хийла шун, бераш!».
20.20 — «Зирхала бокха бала».
20.50 — «Кхаш я арбе». Фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — Сийлахь - боккхача Котало 40 шу дизара. «Сийлахьий хьаьна» яха художественни фильм.
22.30 — «Кердадараш».

Хоттам

Тахан республике гӀоллен Грозненa кӀезиг - дукха морцаш а йолаш, йочан а йолаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 27—32, Грозне 29—31 градус йӀовхал йолаш хилен тарду.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, юхь-юкъе догӀа а деххаш, тайп - тайпарча сагӀонцахьара секунде 3—7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 13—18, дийнахьа 23—28 градус йӀовхал йолаш хилен тарду.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретаря — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленносте транспорте — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-84-75; школай — 2-86-84; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; школ — 2-86-84; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувла шинареи, ерен, шоаттеи деношка

СФ00164. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3515.